

Ann Petrén

På spaning efter den tid som är

Magisteruppsats VT 2006

Handledare Kent Sjöström

TEATERHÖGSKOLAN I MALMÖ
Lunds universitet

relief (fr., av relever 'upplyfta'; 'ge relief åt', 'göra högre', av lat. re'levo 'lyfta upp') skulptural grundform där gestaltningen är gjord direkt ur ett sammanhängande underlag, så att en del av formerna tycks befinna sig inne i detta.

Ur Nationalencyklopedin

INNEHÅLL

Bakgrund	3
Kursupplägg	4
Aktivt iakttagande	4
Aktivt assisterande	5
Pedagogiskt undersökande	5
Tre plus ett blir tre	5
Mina reflektioner runt skolan och min egen plats där	
Den omnipotenta skolan och återkomsten	6
Artist in residence	7
Pedagogiskt undersökande	
På spaning efter den tid som är	10
Initiering	13
Försådd	13
Utdrag ur min arbetsdagbok 17/11 -04	14
Jordmån och plantering	15
Drivhus och gallring	17
Utplantering	20
Skörd	21
Reliefkunskap	
Berättaransvar	22
Det syns att jag erfarit	23
Kleptomani med ansvar	25
Recykling	26
Bonuskunskap	27
Inte bara roller matas av verkligheten	29
Profiteringen eller Det förlängda samtalet	30
Uppdrag magister	31
Bilagor	33

BAKGRUND

Jag är skådespelare utbildad vid Statens Scenskola i Malmö 1976-1979.

Sedan 1979 har jag varit kontinuerligt yrkesverksam, mestadels inom institutions-teatrar men också inom fria teatergrupper, Boulevardteatern och Moderna dansteatern. Sedan 1988 har jag varit anställd på Stockholms Stadsteater och där har jag främst arbetat på Unga Klara, en självständig grupp inom Stadsteatern med egen konstnärlig ledare, Suzanne Osten.

Att ständigt vara i produktion eller på uppdrag in i ny produktion har gjort det svårt att hinna med att reflektera kring arbetet. Till slut blir det en stor hög av erfarenhet och erövringar som utvecklas eller kanske faller i glömska. Jag började fundera på vad jag egentligen vet om mitt yrke, vad för kunskap besitter just jag och eftersom jag vid flera tillfällen under åren fått förfrågningar om att undervisa beslutade jag mig för att ta förfrågningarna på allvar – att man faktiskt tror att jag har något att förmedla! Jag har också tyckt det varit roligt att undervisa de gånger jag gjort det men samtidigt känt att jag har för lite på fötterna och tanken på att ge mig själv uppgiften att leta efter mitt personliga undervisningsfält var lockande, att forska runt min egen kunskapsbank. Vad den nu är?

Hösten 2004 påbörjade jag magisterstudier vid Teaterhögskolan i Malmö. Målet med mina studier har främst varit att skaffa mig en pedagogisk plattform för att kunna verka som pedagog inom Teaterhögskolorna. Eftersom det ännu inte finns någon utbildningsplan för denna typ av utbildning har jag själv fått sätta samman innehållet/ramarna för min första termin. Jag har en handledare, Kent Sjöström, som för mig fungerat som vägledare och provokatör.

KURSUPPLÄGG

I min ansökan till denna magisterkurs angav jag ett flertal frågeställningar rörande mitt yrke, som jag önskade utforska inom ramen för min utbildning. En var att jag skulle vilja bättra på mina teoretiska kunskaper i t.ex teaterhistoria och dramatik. Jag har stora glapp i att kunna placera teatern i ett historiskt samhällsligt perspektiv.

En annan sak jag önskade forska runt var, om det kan vara så att vi genererar en förlagd människosyn när vi uppehåller oss vid klassikerna. Jag hade helt enkelt en väldigt spretig önskelista och var tvungen att välja och koncentrera mig på vad som var rimligt att hinna med inom ramen för en termin. Så jag valde att fokusera på de frågor som kretsade kring skådespelarens självständiga skaparprocess och skådespelarens relation till publiken som en samtalspartner. Hur undervisar man i det? Hur ska jag förmedla mina egna erfarenheter, omvandla dem till något som är pedagogiskt motiverat på skolan?

För att alls kunna veta hur att gå vidare behövde jag få ett helhetsgrepp om själva utbildningsinstitutionen Teaterhögskolan. Därför lade jag mina frågor åt sidan och ägnade de första veckorna av terminen åt att ”scanna” av skolan. Detta var nödvändigt för att jag skulle kunna finna ut var jag själv befann mig i relation till skolan och utbildningen.

Jag delade in min termin i tre perioder:

- 1 aktivt iakttagande
- 2 aktivt assisterande
- 3 pedagogiskt undersökande

AKTIVT IAKTTAGANDE

Studentens perspektiv

Jag valde att koncentrera mig på årskurs ett. Utbildningen är upplagd så att studenterna den första delen av terminen till större delen arbetar i helklass med grundläggande övningar och jag valde att praktiskt delta i övningarna, som en av studenterna. Parallellt med detta förde jag samtal och intervjuade en del av skolans pedagoger rörande undervisningens innehåll, mål och medel.

AKTIVT ASSISTERANDE

Pedagogens perspektiv

Jag fortsatte att följa årskurs ett när dom arbetade i helklass med drömmimprovisation, men utan att själv delta i undervisningen och inte lika kontinuerligt som under första perioden. Den huvudsakliga tiden ägnade jag åt att följa årskurs två när dom arbetade med "rollarbete tre". Mitt fokus låg då på pedagogens arbete och mot slutet av detta arbete fungerade jag även som assistent till pedagogen. Parallellt med detta försökte jag reda ut hur jag skulle gå vidare i min egen utbildning. Hur koppla samman mina egna yrkeserfarenheter med de intryck och impulser som skolan gav.

PEDAGOGISKT UNDERSÖKANDE

Den nyfiknes perspektiv eller "Hanteras varsamt! Fragile"

Här valde jag att mer självständigt driva ett pedagogiskt projekt med årskurs ett och med Henry Stiglund, skolans prefekt, som handledare i detta praktiska arbete.

TRE PLUS ETT BLIR TRE

När jag nu mer konkret kommer att beskriva vad dessa tre perioder innehåller väljer jag att lägga samman del 1 och 2 och kallar det *Mina reflektioner runt skolan och min egen plats där* och den tredje perioden kallar jag *Pedagogiskt undersökande - på spaning efter den tid som är*. Utöver redogörelsen för min termin på Teaterhögskolan kommer jag att försöka artikulera hur detta berättaransvar haft betydelse för mina egna rollarbeten på teatern. Jag väljer att kalla den delen *Reliefkunskap*.

MINA REFLEKTIONER RUNT SKOLAN OCH MIN EGEN PLATS DÄR

DEN OMNIPOTENTA SKOLAN OCH ÅTERKOMSTEN

Jag kände krav på mig själv att vara målmedveten och formulerad kring anledningen till att jag sökt mig tillbaka till skolan. Att jag skulle ha konkreta frågor att undersöka eller någon tes att testa. Efter samtal med Henry Stiglund och sedan även med Kent blev jag lugnad så till vida att dom fick mig att acceptera att först inte veta utan istället lita på att frågor och teman dyker upp vartefter jag får inblick i skola och undervisning. Jag tror det är med detta precis som ett rollarbete att jag först måste skaffa mig kunskap för att kunna bli kreativ. Alltså, kreativitet börjar med kunskap. Detta kom sen att bli till ett tema för hela detta arbete.

Alltså, jag var i första hand ute efter en pedagogutbildning och det var upp till mig att sy ihop den med hjälp av Henry och min handledare Kent.

Sagt och gjort. Jag började i årskurs ett kan man säga. Naturligtvis frågade jag gruppen om det var ok att jag deltog som en av studenterna, men att jag ibland kanske väljer att iaktta. Under perioden när Henry hade grundövningar deltog jag som en av studenterna. Jag kan ju säga att det ligger en särskild sorts utmaning att utsätta sig för detta aktiva deltagande. Att komma där med sin 50-åriga kropp och göra dessa övningar. Men också väldigt många vinster att kamma in för både mig, studenterna, pedagogen och till och med hela skolan.

Här är några exempel på vinster:

Vinstutdelning Ann: en bank av övningar, nya och gamla bekanta (att få formulerat varför man gör just den övningen och vad det är man tränar), att se och uppleva en pedagogs arbete, att bli påmind om vikten av att träna mitt instrument, bli upplyft av så mycket nyfikenhet och energi som en hungrig årskurs ett faktiskt utstrålar och att jag känner ansvar att inte lägga egen trötthet, gnällighet, besvikelse eller smygande bitterhet på deras bord. Samt aktivera hjärnan med tanken på vad 25 års yrkeserfarenhet egentligen är och återupptäcka grundläggande övningars betydelse. Självstärkande att upptäcka att jag hade kunskaper och erfarenhet som efterfrågades.

Vinstutdelning studenterna: att möta en etablerad skådespelare som intresserar sig för grundutbildning, att se att man efter 25 år inte blir bättre på vissa övningar utan att det handlar om vad som just nu händer i rummet, att detta är något man måste erövra

hela tiden. Att ha tillgång till en skådespelare som hela tiden kan delge erfarenheter och tankar kring stort och smått, ett sorts vittne. Dessa erfarenheter är ju unika för just den skådespelaren och det kan aldrig förmedlas av någon annan.

Vinstutdelning pedagogen: att skapa skärpa i sin undervisning och få möjlighet att bolla sitt arbete med en som är på fältet. Att tvingas formulera och motivera sina pedagogiska val. Det kan vara stimulerande att få impulser, motstånd och synpunkter från en utomstående.

Vinstutdelning skolan: det kan ge skolan status att en etablerad skådespelare visar intresse för skolan och dess utbildning, det kan skapa nya kontaktytor ute i teatervärlden, nya influenser utifrån ett skådespelarperspektiv och skulle också kunna fungera som en länk mellan studenter och pedagog eller pedagoger emellan.

ARTIST IN RESIDENCE

En tanke som slog mig ofta under den tid jag var på skolan (4 månader) var att det alltid skulle finnas en yrkesverksam skådespelare där. Oftast gör det redan det i samband med att en utifrån kommande skådespelare håller i ett undervisningsblock men jag tycker funktionen skulle kunna vidgas till mer än bara det pedagogiska. Som kommande utifrån har man för en stund en frisk blick på verksamheten. Man behöver kanske inte känna så stort ansvar för hela utbildningen, man kan fungera som provokatör, ifrågasättare, inspiratör, bollplank och så vidare. Det unika med den position jag hade var att jag varken var student eller pedagog eller både och. Jag blev en tredje sort. Möjligen är det av vikt att denna artist i sig själv representerar något definierat som en teater, spelstil, tradition eller kultur och att skolan och artisten är medvetna om varför man valt just denna artist till att vara denna tredje sort. Tål att tänkas på.

Under min tid på skolan var det mest studenterna och min handledare Kent som var nyfikna på just min erfarenhet. Jag tror att om de etablerade erfarna pedagogerna hade följt mitt arbete lite grand och frågat mig om mitt arbete med studenterna hade jag tvingats formulera mig och kanske hade en sådan dialog kunnat ge mig en bredare syn på själva pedagogiken. Bland det första som drabbade mig när jag började var ”hur kan jag ha försörjt mig och arbetat som skådespelare i över 25 år utan att veta allt detta?”. Det var som om hela skolan utstrålade en totalkompetens. (Dessutom har jag bara spelat i EN Shakespeareuppsättning, EN Tjechov och EN Strindberg och INGEN Molière under mina 26 år i yrket!) Här vet man hur man gör när man spelar teater, de är välformulerade och kompetenta kring detta som jag själv bara utfört utan att reflektera så värst mycket. Detta är nog en högst personlig upplevelse som i grunden handlar om att jag aldrig brytt mig om att reflektera och formulera min kunskap. Att jag inte besitter en stadig självkänsla eller ett stort självförtroende, men hur många skådespelare gör det? Å andra sidan kan man se det såhär; jag tror tvivlet är en kreativ hållning. Jag respekterar den som säger ”jag vet inte”, det är mer användbart än den som påstår sig veta allt för då är ju nyfikenheten slut.

Det var absolut inte så att jag kände mig utestängd från kollegiet men kanske fanns det en avvaktande eller misstänksam hållning som jag tolkade som brist på nyfikenhet

inför vad just jag hade att komma med och man kanske till och med skulle kunna lära sig nytt av. Den känsla av att vara en bluff som snart kan avslöjas, blev hos mig närd och tog sig stor plats ibland och det är ju helt värdelöst när man ska försöka skapa tillförsikt. Kollegiets avvaktande försiktiga hållning kan ju också ha handlat om en sorts osäkerhet inför mig som kommer från en så kallad högstatusteater dit just många studenter söker sig. Å andra sidan var jag ju en student som ville hämta kunskap från skolan men i mitt fall blir det ju annorlunda eftersom jag förmodligen besitter större och längre skådespelarerfarenhet än de flesta av pedagogerna men äger ringa pedagogisk erfarenhet. Och det är ju inget som säger att en bra skådespelare behöver vara en bra pedagog, det vet vi ju. Min position eller roll var inte helt tydlig, helt enkelt. Jag drar nu alla över en kam trots att det inte är rättvist men det tydliggör något som kanske kan observeras för framtiden.

Ett exempel på det motsatta var att Staffan Göthe vid ett par tillfällen bad mig komma till sin undervisning för att delge mina erfarenheter kring något dom just höll på med. Första gången var i samband med hans arbete med fyrorna då dom alla arbetade med monologen *Arma Irma* och jag hade tidigare pratat med Staffan om ”teater som jazz” och drömmen om att det skulle kunna vara som jazz, oss skådespelare emellan på scenen. Lyssning, solot, temat, kompet och så vidare. Och att jag fått en ny erfarenhet i stil med det när jag spelade i en pjäs av Kristina Lugn, *Kvinnorna vid Svansjön*. Andra gången Staffan bad mig komma var när årskurs ett skulle möta barnpublik under drömmimprovisationsblocket. Staffan tyckte det skulle vara bra om jag kunde finnas med då eftersom det för hans del var länge sedan han själv mötte barnpublik och jag gjort det mycket och senare. Det var roligt att få förmedla kunskap och erfarenheter angående hållningen till barnpubliken, något jag har ganska stor erfarenhet av.

Jag kan se flera möjliga möten mellan mig och pedagogerna och kanske skulle jag vågat ta mer plats när sådana situationer dök upp. Att regelbundet följa en pedagogs arbete som jag gjorde under ”rollarbete tre”, gav möjligheter för mig att i stunden ventilera tankar rörande pedagogens arbete. I efterhand är jag lite beklämd över att jag inte skapade en regelbundenhet och struktur för dessa samtal. Jag tycker nog att jag var för passiv i mitt iakttagande och hade kunnat få ut mycket mer kunskap från pedagogen med ett sånt upplägg, särskilt eftersom denna pedagogs kunskapsfält ligger långt från mitt eget.

Jag kan se en fara med att skolan gärna knyter tidigare elever som pedagoger till skolan. Å andra sidan tror jag det finns en medvetenhet om just detta så det är nog inte ett problem egentligen.

När jag själv gick in i fasan av att vara pedagog upplevde jag starkt att det inte fanns kanaler för utbyte mellan pedagogerna. Det var som om all bekräftelse eller kritik eller undran bara kom från elevhåll och inte pedagogerna emellan. Detta gäller självklart inte Henry under mitt eget pedagogiska projekt eftersom han fungerade som min handledare i just det arbetet.

Jag känner igen denna ”försiktighet” från teatervärlden där man sällan ger feedback på varandras arbete utan istället sipprar det ut i korridoren, logen eller på krogen och sållan under förtroendefulla respektfulla organiserade former. Därför är det synd att skolan inte har ett forum för kollegiet att diskutera varandras arbete. Det verkar finnas bra och inarbetade former för samarbete mellan teknikpedagoger och scenframställning men endast i en riktning, den att teknikläraren följer och deltar i scenframställningen. Man skulle ju kunna tänka sig även den omvända ordningen. Att så inte sker kanske beror på

tidsbrist, men det skulle också kunna handla om ointresse eller brist på motivation. Jag tror att scenframställningspedagogerna skulle få ut mycket av att följa en del teknikundervisning och liksom i handling värna om den och följa utvecklingen där. Överhuvudtaget tror jag skolan skulle må bra av att öppna upp mer för diskussioner kring undervisningen.

Jag upplevde en väldigt tight och hårt planerad undervisning. Möjligen för kompakt, så att inget utrymme finns för improvisation och reflektion kring kurserna eller tiden vi lever i. Jag förstår att det är nödvändigt med en väl planerad undervisning men teatern måste finnas mitt i samhället och där rör sig allt hela tiden och det skulle kanske gagna undervisningen att låta just den rörelsen påverka undervisningen. Vi behöver tränas i att våga föra samtal om vår samtid och vårt teaterklimat. Vi behöver inte bara självständiga hantverkare utan vi behöver självständigt tänkande och jag tror det tränas bäst i grupp och under organiserade former. (En liten detalj bara: märkte att ordet VERKLIGHETEN har olika betydelse beroende på om man är ute i yrkeslivet eller går på skolan. I det första menas oftast samhället och i det senare teatervärlden och oavsett var man befinner sig talar man om verkligheten som något man kan betrakta – lustigt att vi tänker så!)

Man kan undra hur många verkligheter det finns här i världen och på skolan finns i alla fall många, bland annat studentens och pedagogens och personalens och prefektens och min och...

Jag upplevde att studenterna var väldigt mycket *elever* ibland och mest elever var årskurs ett. Så mycket elever att man nästan glömde bort att dom var vuxna och fulla av egna erfarenheter. Det tog också ett tag för dessa ettor att sluta betrakta sina lärare som jurymedlemmar. Inträdesproven ligger kvar och skvalpar en bit in på terminen och kanske gäller det att bevisa att man gör skäl för sin plats. Vi hade något gemensamt där, jag och dom. Jag hade också något att försvara, en plats i Teatersverige, en position som en godkänd etablerad skådespelare som dom flesta känner till och har sett i aktion. (Och så får dom med egna ögon se att hon inte är ett dugg bättre än dom själva på tomtesmyg och mördarlekl!)

PEDAGOGISKT UNDERSÖKANDE

Studenter årskurs ett, *No More Bets*

PÅ SPANING EFTER DEN TID SOM ÄR

”... Målet är att de studerande mot slutet av terminen skall undersöka och upptäcka hur man närmar sig en dramatisk text med hjälp av de element man tränat. Detta för att deras färdigheter är medel i en kommunikationsprocess och att de måste utveckla en vilja och förmåga att förmedla.

Undervisningen bedrivs i helklass. Terminen avslutas med en intern redovisning”.

Så står det i skolans studieplan för det scenframställningsblock som Henry föreslår att jag skall ta ett eget ansvar för. Henry beskriver det som ett slags berättari och tidigare har

man oftast använt en roman eller novell som utgångspunkt för ett gemensamt berättande.

Jag blir lite panikslagen inför tanken på att behöva välja något ur litteraturoceanen och känner direkt att jag hunnit läsa för lite romaner de sista 20 åren och att jag inte heller brinner för EN särskild berättelse. Jag börjar fundera på hur jag ska veta skillnad på regi och pedagogik när vi väl står där med vår litterära förlaga som ska omvandlas till teater eller i alla fall till något som ska förmedlas, kommunicera, berättas. Jag kanske inte alls vill (läs vågar) ha något ansvar utan bara hänga runt och njuta av rollen som ”varken student eller pedagog”.

Jag tänker högt med Henry och undrar om det skulle kunna vara så att vi i stället utgår från ett tema eller en fråga aktuell i vår tid, nu i samhället och så använder vi en litterär förlaga som kanske ett bland flera undersökningsmaterial? En roman eller novell som används med temat som mantra, leta i vår samtid och undersöka tillsammans hur vi kan omvandla detta till något sceniskt?

”Det låter utmärkt – gör så”, sa Henry och jag knallar ner till Kent och berättar detta. Kent är mer skeptisk och tycker inte att jag nu ska vara den duktiga Unga Klara-skådespelaren som gör vad som förväntas av mig. Att jag inte behöver känna kravet att förmedla det som Unga Klara gör utan att jag ska fundera på vad jag själv vill förmedla av kunskap. Men det är ju det som är problemet att jag inte är medveten om vad jag besitter för särskilda kunskaper och framför allt inte hur jag ska förmedla dom – och så är vi där igen

Några spridda romantitlar fladdrar förbi i skallen där jag går mot biblioteket i Slottsparken och plötsligt stiger CASINO COSMOPOL upp bakom björkarna. Som en finlandsfärja på land.

Jag lånar Dostojevskijs Spelaren och tänker att nu är jag något på spåren. Minns inte mer av romanen än att det fanns några smaskiga dramatiska scener runt ett roulettbord och att Dostojevskij själv var spelmissbrukare. Vårt tema skulle kunna vara BEGÄR, BESATTHET, SPEL, SPELBEROENDE, PENGAR... Jag läser boken för att ta reda på om jag får tro, hopp och kärlek till denna hastigt överrumplande idé.

Efter att ha följt ettorna genom deras första tid på skolan och just funderat över att dom nu hittills mest hållit på med gruppövningar, så tolkar jag deras läge nu som att det finns en längtan till riktning och berättande, att få gestalta något och att få blomma ut i riktade uttryck. Att få sända något till en publik. Jag avläser en viss mättnad på övningar och en längtan till att få kommunicera. Att få gestalta något bortom sig själv, fast med sig själv och utifrån sina egna erfarenheter just nu, och kanske få sina egna specialiteter att blomma lite redan nu i början av utbildningen och låta lusten styra. Skolan är ju i alla led väldigt mån om att studenterna ska lära sig att omfatta alla steg fram till liv på scenen, men det kan ju kanske i vissa fall blockera lusten och modet att våga kasta sig ut, tänker jag och minns franskundervisningen i gymnasiet. Min lärare i franska sa att vi inte fick prata franska utan att kunna grammatiken vilket gjorde mig livrädd för att öppna mun när jag första gången var i Frankrike. Det viktiga är ju att kunna göra sig förstådd, att våga kommunicera helt enkelt. Jag avundas alltid dom som hej vilt börjar prata med det ordförråd dom har eller kanske uppfunnit av nöd och så är kommunikationen i gång i en sorts läroprocess faktiskt, långt bortom skolans grammatikundervis-

ning. Men nu tillbaka till Teaterhögskolans årskurs ett, termin ett.

Jag är nyfiken på studenternas egna erfarenheter, deras eget bagage och hur det ska få plats och nyttjas så att det syns. Dom är ju inte bara studenter i årskurs ett, dom kom ju hit med en himla massa tankar, idéer, och livserfarenhet som dom vill dela med sig av. Till skillnad från när jag själv gick denna utbildning så verkar många studenter numera ha en ganska stor erfarenhet av teaterarbete i någon form när dom börjar här och flera har drivit projekt, spelat och skrivit teater. I dag finns ju också så mycket mer av förbärande skolor att det säkert påverkar utbildningen här. Vad jag menar är, att när det i en klass finns stor spridning vad gäller teatererfarenhet och även ålder ska man söka se till vinsten med detta. Jag kom att fundera kring detta då jag satt med i intagningsjuryn och fick tankar om att man kanske söker dom studenter man redan har. Att det finns en oro för att till exempel en ”äldre” student inte skulle fungera i grundutbildningen och att det kan bli knepigt att komma ut från skolan och konkurrera med jämnåriga som redan varit ute i yrkeslivet och så vidare. Kanske är det en olycklig begränsning och jag vet inte om det är skolans ansvar att komponera en grupp och ta ansvar för hur det går efter utbildningen. Ute i yrkeslivet hamnar man ju ständigt i spretiga gruppkonstellationer där just det heterogena i bästa fall blir till en till tillgång. Men detta är en annan diskussion så nu tillbaka till mitt eget pedagogiska projekt.

Jag läser alltså *Spelaren* och tänker att jag skiter i Kents varning för duktiga sidan av mig och promenerar ner till Casinot och ser att det faktiskt ligger kvar där i parken och inte seglat iväg på kanalen. Passerar spelbutiken vid torget och tycker att allt finns inom lämpligt promenadavstånd från skolan. Jag hade redan fått spelglasögonen på och världen var förändrad eller i alla fall hade ett sorts förälskelsens ljus fallit över en fråga som för mig legat i skugga. ”Belysa en fråga” brukar man ju tala om och det var precis det som hände och jag aktiverade min nyfikenhet i riktning *spelberoende*. Jag kände mig aldrig som den duktiga Unga Klaraskådespelaren som nu pliktskyldigt skulle förmedla erfarenheter från processarbete ur ett barnperspektiv, utan snarare drabbades jag av nyfikenhet på ett ämne, ett tema, en fråga, men i efterhand kan jag ju konstatera att detta är just det sätt vi alltid arbetat på där på Unga Klara. För mig var det ju en ny erfarenhet att själv vara den som hittat på och initierat projektets innehåll, själva temat.

Processen har startat och jag träffar Henry och redovisar mina planer på temat spel och spelberoende: att vi ska ha romanen *Spelaren* som litterär förlaga men att vi också ska titta på vår samtid och leta kunskap om spelandets fram- och baksida i dag. Jag tänker att temat är lagom gripbart och tillräckligt konkret och handfast för att hinna få grepp om det på dryga två veckor som är tidsmättet för detta block. Jag önskar mer tid och undersöker detta med Henry som släpper till ytterligare några dagar.

Vid den här tidpunkten arbetar ettorna med Staffan Göthe och drömmimprovisation. Som ett sidospår i sin undervisning låter Staffan studenterna skapa karaktärer utifrån endast ett namn. Vad triggas fantasin när du hör till exempel namnet ”Effe Effeffe” eller ”Lilla Hänglingen”, vem kan det vara? Studenterna börjar skissa på olika karaktärer, små etyder, och jag funderar på om dessa karaktärer skulle kunna vandra vidare in i vårt spelprojekt, men eftersom en karaktär dör utan situation, går övningen i stå och min idé i graven. Dessutom tycker Henry att vi bör undvika för mycket av karaktärsarbete eftersom det viktiga är att fokusera på handlingar och situationer. Däremot ser jag stora möjligheter i att gruppen under drömmimprovisationstiden skaffat sig ett gemensamt

scenspråk, ett sorts arbetsmaterial som kan nyttjas vidare och kanske utvecklas för annat än just drömmar. En sorts dramaturgisk kunskap och teknik för berättande och en terminologi som kanske kan brukas i vårt projekt. Om jag inte hade följt Staffans undervisning hade jag inte kommit på just denna återanvändning eller ska vi säga fortsättning eller utveckling. För Staffans del var det helt i sin ordning att vi tog med oss tekniken från drömmimprovisationerna vidare in i vår process.

INITIERING

Eftersom jag tyckte (och fortfarande tycker) att tidsmättet för arbetet var för litet i relation till uppgiften, så bestämde jag att planera själva idén hos studenterna ett par, tre veckor före arbetsstart. Jag ber om några minuter (blir till 30 min!) på en klasstimme där jag informerar dom om att vi ska arbeta tillsammans i ett projekt med romanen *Spelaren* som utgångspunkt. Jag ber att alla ska ha läst romanen tills vi ska börja och jag berättar lite om mina tankar och förhoppningar kring projektet. Förutom att vi ska berätta en historia ska vi också ha som mål att veta mer och ha åsikter och kunskaper rörande spelets fram och baksida och jag uppmanar alla att redan nu börja söka kunskap. Jag klargör också att jag inte är experten på detta område utan att vi och Henry (som spelar på trav!) tillsammans kommer att göra research och att det är summan av våra erfarenheter som ska falla ut i en berättelse på scenen. På bordet lägger jag också mina tankar om att arbetet med drömmimprovisationerna och grundövningarna med Henry gett oss ett gemensamt sceniskt språk som vi kan nyttja för detta ändamål. Denna planering av idén föll väl ut och genast bubblade rummet av tankar, idéer och lust och det visade sig att i gruppen fanns redan erfarenheter, åsikter och frågor rörande vårt tema. Det var napp på idén helt enkelt och jag fick bekräftat att studenterna just nu efter alla grundövningar kände lust och längtan efter att få tas i anspråk på ett sätt som anknyter mer direkt till samhället eller ska vi säga verkligheten. Nu var verkligheten inte teatervärlden utan världen utanför teatern, nåja. Jag tolkar det också som en längtan efter att få kommunicera med den verkligheten, publiken. Påminner faktiskt om när man i en repetitionsprocess på teatern plötsligt upptäcker att man behöver publiken där. Att det inte räcker med den interna kommunikationen skådespelarna emellan och regissörens blick och kommentarer, utan man behöver testa både sin egen och pjäsens förmåga till kommunikation.

FÖRSÄDD

Medan studenterna avslutar sitt arbete med Staffan och drömmimprovisationerna börjar jag min egen kunskapsinsamling, researchen, och försöker mig på en sorts planering för hela projektet.

Om spel och spelberoende finns hur mycket information som helst att tillgå. Jag finner det inte relevant att i det här sammanhanget rada upp allt det jag tittade igenom, utan jag begränsar mig till att berätta om det som för projektet kom att bli det mest betydelsefulla. Även om jag inte skulle vara expert på temat så var det viktigt för min egen

trygghet och lust att vara väl förberedd så att jag kunde fungera som en vägledare eller coach under arbetet.

En första avgörande kontakt blev med Spelberoendeföreningen i Malmö där jag förde flera samtal med Janos, en före detta spelberoende som nu arbetade på heltid i föreningen. En andra lika avgörande kontakt blev med själva Casino Cosmopol där jag lade in både charm och nyfikenhet för att bygga ett förtroende så att vi skulle kunna få tillgång till den miljön. Att skapa förtroende för projektet och sin egen person är en av grundpelarna i förberedelsearbetet och i det här fallet tyckte jag att det skulle vara jag som projektansvarig som skulle lägga de första stenarna i det bygget. Det är också något jag har stor erfarenhet av och som jag beskriver mer i avdelningen om berättaransvar. Vad gäller mötet med Cosmopol var jag bland annat ute efter att vi alla skulle kunna få erfara själva miljön eftersom jag tänkte mig att den skulle rymma en teatralitet som skulle kunna inspirera oss. Mycket av handlingen i Spelaren tilldrar sig just i casinomiljö och kanske skulle vi kunna ha nytta av den parallellen. Självt hade jag aldrig varit på ett casino så jag var ju nyfiken på det så klart, men jag var ju också ute efter att ta reda på vad det statliga bolaget Svenska Spel är för slags företag egentligen och hur förhåller sig Casino Cosmopol till de spelberoende och så vidare. Hur många frågor som helst att söka svar på. Jag blev besatt men inte av speldjävulen, utan av det schizofrena bolaget Svenska Spel och spelandet och livsöden runt i kring och poker på nätet och oddset och kriminaliteten och familjetragedierna och Jack Vegas och så vidare och så vidare. Jag fick också en inblick i de behandlingsformer som finns för dem som sökt hjälp för sitt beroende (allt för få platser finns på behandlingsenhet). I en av behandlingsmodellerna använder man sig bland annat av "De Tolv Stegen" vilket är ungefär samma metod som ibland användas vid behandling av alkoholberoende, främst inom Anonyma Alkoholister/narkomaner, AA och NA. En av NA:s broschyrer hade just rubriken VEM, VAD, HUR OCH VARFÖR – samma basfrågor som inom teatern. Detta så kallade tolvstegsprogram inspirerade mig till att själv dela upp min planering i tolv steg, tolv steg mot målet redovisning och bättre vetande!

UTDRAG UR MIN ARBETSDAGBOK 17/11-04

Tolvstegsprogrammet första punkt är

Etablering, initiering, förankring, dvs. en presentation av idén och målet med arbetet.

Steg två är att läsa själva romanen av Dostojevskij, eller snarare ge uppgiften att läsa romanen

Steg tre är första research på Casino Cosmopol

Steg fyra fortsatt research och fördjupning, teorilärare Fredrik Haller berättar om Dostojevskij och tiden kring romanen. Janos från Spelberoendeföreningen berättar om sitt liv som spelberoende och hur föreningen arbetar och om hur situationen är i Sverige vad gäller Spel

Steg fem inleder den sceniska processen. Redovisning av besöket på Casinot och Jägersro Koppling till romanen, skillnad/gemensamt då och nu, vi tittar på målet m arbetet påminner oss om vad vi vill berätta, vad är angeläget med det material vi har. Behöver vi forska mer i något osv. Indelning i tre grupper där varje grupp bestämmer ett avsnitt, en scen från roma-

nen som sedan självständigt arbetas fram. Påminna om tekniken från Drömmimprovisation.

Steg sex ett första sceniskt uttryck hämtat från romanen. Redovisas och diskuteras. Är detta något vi vill behålla och vad och hur ska vi utveckla detta, vi samlar sceniskt material till det vi vill berätta. Varje grupp får också en uppgift att försöka finna ut eller ta befintligt speltrix typ ”dra kortaste stikan”, ”tre muggar”, vadslagning, trolla en hundralapp till en tjuga – detta är något som ska kommunicera med en tänkt publik. Hur kan vi dra in publiken. Kan vi få vårt projekt att svälla utanför rummet och klassen. Ska vi locka med reklam eller vara hemliga, lappar i korridoren, diskutera temat m andra göra enkäter om spelvanor. Hur får vi publiken intresserad och nyfiken?

Steg sju är återkoppling till researchen där vi träffar personal från casinot. Vi får information från ”den andra sidan” dvs. Svenska Spel. Hur utbildar man sin personal, hur identifierar man en missbrukare eller vad gör ni när någon blir våldsam, händer det osv. Dessutom passar vi på att visa upp något av det vi arbetat med sceniskt. Berättar för dom hur ett arbete kan gå till. Jag föreslår att dom helt enkelt använder sig av drömmimproteknik och spelar upp en scen byggd på något som casinopersonalen berättat.

Steg åtta skulle kunna vara att vaska fram ytterligare situationer vi vill gestalta. Musik? Rekvisita? Kläder?

Steg nio sätta samman till en helhet (max 20 minuter)

Steg tio möta publik och diskutera eventuella förändringar, förbättringar.

Steg elva möta publik igen

Steg tolv summering, utvärdering

Detta kommer förmodligen att ändras efterhand men såhär tänker jag mig arbetets olika faser.

JORDMÅN OCH PLANTERING

Mina samtal med Casino Cosmopol resulterade i att vi som grupp blev bjudna på så kallade introduktionskvällar vilket innebar att vi nu skulle få lära oss vad man kan göra på ett casino och de spelregler av alla de slag som ryms inom ett casino. Kvinnorna bjöds på ”ladies night” och män på ”macho kväll”, ett generöst paket där Casino Cosmopol bjöd oss på entréavgift, drink, middag, spelmarker och pokerspel. Säkerhetschef och marknadschef var naturligtvis angelägna om att Cosmopol gav ett gott och seriöst intryck, särskilt eftersom de var medvetna om att vi också var nyfikna på andra aspekter av spelandet än det man kanske möter och ser på casinot. En av studenterna hade inte fyllt 20 år vilket är åldersgränsen för att få komma in på Casinot, så han fick uppgiften att besöka Jägersro istället. Dessa studiebesök blev liksom upptakten till vårt praktiska arbete och nu var vi som grupp verkligen påkopplade på vårt tema. Vad jag hade glömt var ju att ta reda på om någon i gruppen hade haft eller nu hade problem med spelande – jag tog upp det efter våra casinobesök och bad att i så fall måste jag få veta det. Tänkte att det var ju som att ta med en nykter alkoholist på vinprovarkväll.

Ett sånt här studiebesök ger ju en sinnlig och kroppslig erfarenhet som man aldrig kan läsa sig till och nu blev det till ett av våra arbetsmaterial. Detta hade vi alltså med oss när vi började vår första arbetsdag i projektet NO MORE BETS, som det kom att heta.

Jag tänker idag att det verkligen är en stor vinst med att låta själva initieringen av ett projekt – temat, ämnet – ligga minst flera veckor innan det sceniska arbetet startar. Det ger alla en chans att inte starta från noll utan istället komma med eget bagage av tankar och erfarenheter, kunskaper och FRÅGOR. Detta är ju något som egentligen alltid är av godo och stärker skådespelarens plats som självständig konstnär.

Första arbetsdagen hade vi alltså i säcken *Spelaren* av Dostojevskij, en roman om roulettspelare som flänger i satanisk besatthet mellan casinon i Europa på 1880-talet och vårt eget besök på Casino Cosmopol november 2004. Vi hade också ännu osynliga egna erfarenheter och kunskaper rörande spelets fram och baksida.

Nästa tunga bidrag till säcken blev mötet med Janos från Spelberoendeföreningen och det skedde redan första arbetsdagen. Janos berättade öppet och generöst om sitt liv som spelberoende och om det arbete föreningen utför. Vi blev alla mycket tagna av denna berättelse ur livet, det dokumentära, men också uppmuntrade till att vilja fördjupa oss och verkligen vilja berätta vidare. Det fantastiska var att vi fritt fick använda oss av Janos berättelser tagna direkt ur hans liv. Här händer något viktigt, nämligen det att vi börjar få ansvar för vad vi ska berätta. Den här gången gick det via det personliga i det att vi fick erfara Janos berättelse ur livet. Det blev upptakten till tankar och samtal om hur man ska omsätta det dokumentära till konst. Att ställa sig frågan ”vad är det vi vill berätta” – ledstjärnan i transponeringen från dokumentärt till konst, eller hur? Här vill jag påminna mig själv och läsaren om att jag i ansökan till denna magisterutbildning skrev att jag ville undersöka hur man inom ramen för en grundutbildning kan samtala och samarbeta med utomstående i en konstnärlig process och alltså undersöka skådespelarens relation till publiken som en samtalspartner. Det handlar ju dels om ett *berättaransvar* men kretsar också runt skådespelarens självständiga skapandeprocess. Jag vill ju tro att detta berättaransvar faller ut i nyanserad gestaltning, att det syns på scenen att jag erfarit

Gruppen samtalar med Janos

DRIVHUS OCH GALLRING

Med det här bagaget (romanen, casinot, Janos) och en hel hög av fakta, litteratur, utredningar samt egna erfarenheter började vi det sceniska arbetet. (Hur det mer i detalj gick till finns beskrivet i bilagan Dagbok *Spelaren*, arbete med årskurs ett)

Vi arbetade med tanken att ”om vi var en teater” som ska sätta upp en pjäs med temat spelberoende, så har vårt publikarbete redan börjat. Samtalet med publiken har börjat. Vi har redan riktat vår nyfikenhet bortom texten och pjäsen, nämligen till grupper (det vill säga publik) som redan vet något om vårt tema, experter som Janos och spelberoendeföreningen, som förväntar sig något, och casinopersonalen som är nyfikna på hur vi ska framställa deras värld. Själva skolan kan också fungera som modell för ett publikarbete, eftersom den också kommer att vara vår publik. Alltså gäller det att skapa nyfikenhet på projektet och det gör man bäst genom att omge sig av ett moln av engagemang för ämnet. Det är viktigt att träna sig i själva hållningen till projektet, att kunna omfatta och försvara det och jag tror att vägen till det är kunskap, nyfikenhet och berättarlust. Publikarbetet på skolan stannade vid en enkät om spelvanor samt en del utplacerade reklamaffischer för lotto, tips och oddset. Just affischerna kom att väcka en del upprörda reaktioner: ”varför i helvete ska sån här skit få göra reklam här, i hissen, vem har satt upp den här affischen?”

Så började vi vårt sceniska arbete med att vi på ett skissartat sätt redovisade våra upplevelser från casinot, vi inventerade lämpliga historier ur Janos liv och från *Spelaren*. Urvalen av historierna gick till så att var och en fick berätta och motivera varför just den händelsen skulle vara intressant att berätta och vad som gjorde att man fastnade, upprördes eller berördes av just detta. Det kan verka ytligt att så tidigt i ett arbete tänka på publiken men i det här fallet tycker jag det var nödvändigt att redan från start tänka sig en mottagare. Detta kan jämföras med situationen på en teater där jag flera gånger erfarit att de som ska marknadsföra en pjäs eller projekt inte alls omfattar eller har tillräckliga kunskaper om pjäsens tema eller innehåll och därför väntar till för sent i processen med att söka sin publik. Har man istället tidigt släppt in alla i projektet inblandade och diskuterat just motiv och hållning, så är man mer säker på vart man ska rikta sig. Lusten att uttrycka en hållning, kanske en åsikt, började växa fram redan i besöket på casinot och efter mötet med Janos problematiserades själva temat. Vi sysslade mindre med hur och mer med varför och vad i första skedet av vår process. Jag skulle kunna kalla hela denna bit av processen INVENTERING, där vi samlar på oss en hög med material som vi sen diskuterar hur vi ska förvalta.

Skisserna som vi gjorde blev ju ett slags hastverk på grund av den korta tid vi hade till förfogande, men som jag tidigare sagt så tror jag vi övade upp vårt mod att pröva, utan att för den skull känna att vi presenterade något slutgiltigt. Jag ville ju att studenterna tidigt i arbetsprocessen skulle öppna upp för samtal med publiken, så därför bjöd vi in Casino Cosmopols säkerhetschef, Robert, för ett samtal kring hans perspektiv på Casinot och Svenska Spel. Vi inledde mötet med att spela upp våra skisser från casinoresearchen. Så här beskriver en av studenterna upplevelsen av det mötet/samtalet:

”En grej jag minns var när vi spelade upp scenerna från casinot för Robert, eller vad han hette som var säkerhetskille på casinot. Det var egentligen enda gången

vi inte var bekväma för den som tittade. Annars blev vi ju alla drabbade av Janos och följde honom bokstavstroget i vårt arbete. Men här var det något annat. Vi hade valt att visa brister med casinot och dessutom överdriva dom. Att vi valde det var nog inte så mycket för att kritisera, utan för att det var roligt, men när Robert kom dit blev det tydligt att det var kritik av hans arbetsplats. Och vi blev helt plötsligt tveksamma om det var rätt det vi gjorde. Sedan spelade vi upp det för honom och hans första reaktion var att han skulle kolla över de brister vi hade visat honom. Han kan ju inte sätta sig emot tolv personers upplevelse av något. Vi måste ju ha rätt. Även en utomstående publik skulle lita mer på våra scener – byggda på reaserch etc – än på det Robert snackar om. För vi kommer utifrån och är iakttagare och Robert kommer inifrån och är nån slags chef. Snacka om ansvar! Undrar om våra scener hade sett likadana ut om vi vetat innan att Robert skulle ta dom på så stort allvar. Jag tror de hade blivit mesigare och försiktigare. Men det vet jag inte nånting om.”

Vi hade bjudit in säkerhetschefen Robert för att vi behövde balansera vår information som hittills mest handlat om spelandets baksida men vi var också nyfikna på Casinots hållning gentemot spelandets avigsida och hur dom ser på ansvarsfrågorna i samband med det. Bjuder man upp så måste man våga dansa och det är viktigt att ha en hållning av respekt och nyfikenhet till den person eller grupp man bjudit in även om dessa representerar något vi kanske är kritiska till. Så alla var nervösa för att spela upp dessa skisser från casinobesöken, eftersom skisserna inte var någon dokumentär redovisning, utan en läsning av ”situationen casinot”; vi berättade något vi tolkat, det var alltså transponerat till något sceniskt med avsikt att belysa något specifikt. Det modet att bjuda upp en som faktiskt är proffs på just den dansen förutsätter nån slags vetgirighet och när man sen tackar för dansen och går hem till sig har man nya steg att öva in till nästa gång och då kanske man får dansa med någon helt annan som gör stegen helt annorlunda, men hur som helst ökar man sin dansrepertoar och sin förmåga till variation. Samtalet med Robert kom dels att handla om vad han sett att studenterna visat på scenen, vi fick försvara våra sceniska val samtidigt som vi blev bekräftade i att det vi gjorde var viktigt och Robert fick några nya synvinklar på sitt casino. Robert var en ovan teaterbesökare, så om vi nu varit en teater hade vi nått en ny publikgrupp eftersom han absolut ville komma tillbaka med sin personal och se slutresultatet. Ett samtal med publiken hade nu börjat på flera håll alltså och vi hade på köpet fått några nya spelsituationer att pröva genom att vi frågade Robert om hans erfarenheter från Casinot. Han kände sig trygg i att ganska fritt berätta om olika händelser relaterade till spelansvarsbiten, något vi särskilt frågade om. Vid det här laget hade vi nu samlat på oss en hel del material att pröva på golvet.

För att träna oss i att ta eget berättaransvar i grupp hittade jag på en modell som gick ut på att när vi väl hade inventerat vad vi ville berätta på scenen så fick den som valt berättelse (scen) motivera valet och sen vara ansvarig för den scenen. Alltså vara ögat utifrån och se till att motivet blev synligt, att försöka få fram varför och också leda arbetet i hur.

Mitt i detta arbete bjöd vi in Janos till våra repetitioner och bara det att han satt där skärpte vår blick och hållning. Det var ju faktiskt så att en stor del av vårt sceniska material baserade sig på Janos liv. Så här beskriver en student detta:

”Jag har ett ansvar gentemot texten (dramatikern ibland), som i vårt fall Janos, och gentemot publiken, att överlämna något som ger publiken en möjlighet att fritt tolka och tänka och kanske ta ställning till. Mitt ansvar gentemot publiken är att inte påstå eller pracka på dem något utan att lämna saker öppet för tolkning trots att jag gjort tydliga val som skådespelare.

Då när vi jobbade med Janos berättelse upplevde jag det inte som så svårt att veta hur långt vi kunde gå och vilka medel vi kunde ta till i vårt sätt att återberätta hans liv, dels eftersom han var väldigt öppen och sa vad han tänkte och dels för att det kändes som om ingen hade ambitionen att göra bara ett kul projekt, utan alla hade en seriös inställning till ett nyfiket och lustfyllt arbete.

Och det är nog i nyfikenheten mycket ligger. Fortsätter man att vara nyfiken på det material vi arbetar med och hela tiden fortsätter att undersöka (också under tiden vi har en publik som ser på) så går det inte att sätta sig på texten och bara ’köra’. Nu när jag tänker på det så är nog nyfikenheten det bästa medlet mot att bli en avdankad skådis som bara spelar på rutin...

Ja... En annan bra sak med att Janos var med under arbetet var att det inte gick att falla dit för underhållningsdjävulen som bor inom oss alla. Det fick oss nog att tänka först på om det fanns anledning att göra si eller så istället för att bara köra på massa roliga idéer... Det känns viktigt att lära sig arbeta på ett sånt sätt med research i verkligheten dels för att inte bli helt ingrodd i teatervärlden och tro att alla svar finns innanför skolans eller teaterns väggar och dels för att göra teater av en historia som berättas specifikt för oss.”

En annan student uttrycker sig såhär:

”Om man tänker tillbaka på vårt spelprojekt, och det ’samarbete’ som vi hade med verkligheten och Janos osv. så tycker jag att vårt berättaransvar låg i att samla just så mycket material kring det ämne vi skulle berätta om och ur ett så objektivi perspektiv som möjligt!

Det är viktigt att när man som i vårt fall inte faller in i det ’privata’ med Janos och gestalta det som han förväntar sig utan det vi lärde oss under vårt arbete och det vi ville berätta.

Detta samarbete var ju unikt i sig tycker jag eftersom vi använde oss just mycket ur Janos liv!

Och just därför tyckte jag att vårt ansvar blev ännu större, att vi verkligen stod för varje ord som sas och gjordes på scen! även om det inte alltid var så som Janos berättat!

Det som jag tycker är bra med ’samarbeten med verkligheten’ är att teatern får en helt annan betydelse! blir viktigare på något sätt, påverkar andra människor på riktigt!”

Vår litterära förlaga *Spelaren* hade börjat bli oss lite avlägsen till förmån för Janos berättelse men jag fann ingen anledning att kväva det engagemanget. Vi behöll ett par sekvenser från romanen, scener som kunde beskriva till exempel besatthet på casinot, något som Janos berättelser inte rymde. Det var också roligt att få ta sig an skrivet material som dessutom var placerad i en annan tid än vår. Vi kunde till exempel konstatera att känslorna på casinot i Dostojevskijs tid och värld var synliga och hörbara och delades av fler

medan det på Casino Cosmopol nästan var omöjligt att avläsa en enda känsla. Pokerfacett fick ett ansikte kan man säga. Dostojevskij beskriver casinomiljön som glamorös, precis som vi brukar få den beskriven i reklam och filmer, men av detta upplevde vi inte mycket på Casinot i Malmö, även om företaget försöker marknadsföra sig som något i den stilen. Men klädkod, identifiering och det vänliga mottagandet i entrén ger ju i alla fall känslan av att man lämnar verkligheten och kliver in i en fiktiv värld där till exempel pengars värde kan lösas upp, bli symboler och faktiskt tappa sitt värde. Även tiden löses upp eftersom inga klockor finns och gardiner skymmer utsikten mot vardagen så nog anstränger sig Svenska Spel och Casino Cosmopol att vi ska få uppleva något extraordinärt.

UTPLANTERING

Efter dryga två veckor hade vi arbetat oss fram till det som vi ville visa för publik. Publiken kom att bestå av skolans studenter och personal samt en grupp från Spelberoendeföreningen det vill säga både anhöriga och före detta spelberoende. Att visa vårt arbetsresultat för dom som bidragit med erfarenheter och kunskaper till vårt projekt kändes viktigt, eftersom vi ville bjuda tillbaka för allt det vi fått och öppna för samtal om vårt resultat. Man kan säga att samtalet efter, med den blandade publikgruppen, och själva ”föreställningen”, var två lika viktiga delar i just detta sammanhang.

Jag hävdar att detta överensstämmer väl med studieplanens mål för den här kursen även om själva målbeskrivningen där nog mer syftar på kommunikationen scen-salong, medan jag tolkar den vidare till fler möjliga former för kommunikation.

(Denna ”föreställning” samt en bit av den efterföljande diskussionen finns dokumenterad på video och bifogas denna uppsats, se bilaga DVD 2)

Samtalet slutade inte här utan fortsatte bland annat i form av en önskan eller snarare beställning av NO MORE BETS till nätverket för Spelberoendeföreningens årsmöte en månad senare...

Janos önskade att föreställningen skulle gå ut på turné i skolor och om inte det gick så ville han ha videon att erbjuda istället men till detta sa vi nej. Detta var ingen färdig teaterföreställning och vår video var en arbetsdokumentation och ingen film av kvalitet och dessutom ingen föreställning som skulle klara att genomföras så många gånger utan ett fördjupat gestaltningarbete. När vi efteråt samtalade med vår expertgrupp från Spelberoendeföreningen kom det fram att någon saknade svärtan och skiten i framförandet, att vi inte beskrev det helvete som det faktiskt innebär att vara inne i spelberoendet och att vi bara krefsade lite på ytan av ett stort svårt problem. Detta var en matnyttig kommentar eftersom vi då kunde föra vår diskussion vidare in på gestaltning, fördjupning och identifikation. För vad som hände mot slutet av vårt arbete vad just att frågan om gestaltning aktualiserades. Flera uttryckte behov av fördjupning och stöd i det lilla som fanns av så kallat rollskapande. Eftersom vi varken hade tid eller som mål att ge en fullblodig teaterupplevelse med nyanserade porträtt och situationer, så fick vi faktiskt nöja oss med det skissartade som vi hann få fram. Jag tolkade studenternas smygande frustration över skissandet positivt, som en längtan efter fördjupad gestaltning och i linje med det ett behov av tekniska färdigheter och kunskaper om hantverket. Jag frågade om dom nu längtade efter ett ”riktigt rollarbete” och svaret blev JA. Kunskapstörst alltså. För att komma åt

”svärtan och skiten” behöver vi bland annat mer kunskap om skådespeleriet, tydligare val av situationer, kanske en dramatiker, ökad hantverksskicklighet och medvetenhet kring val av uttryck etc. och mer tid. Nu i efterhand kan jag också tycka att vi skulle vågat oss på ett tydligare påstående kring själva temat spelberoende. Ett ställningstagande till och med. Men som sagt, vi hade dryga två veckor på oss och vi (och publiken) visste bra mycket mer om SPEL och SPELBEROENDE och om att ARBETA I GRUPP efter dessa två veckor – en början på något.

SKÖRD

En journalist på Sveriges Television hade läst i en tidningsintervju om mig att vi höll på med spelberoende och Dostojevskijs roman. Han tyckte temat var så pass intressant att han ville göra ett inslag om detta i kulturprogrammet Kobra (bilaga DVD 1, spår 1). Dessutom fick vi en förfrågan från Spelberoendeföreningen om att spela NO MORE BETS ytterligare en gång och då för föreningens nätverk det vill säga politiker, anhöriga, casinopersonal, tillståndsmyndighet etcetera. Detta intresse för arbetet var ju en bekräftelse på att vi gjort något viktigt och dessutom en bekräftelse för studenterna att deras kunskaper efterfrågades och värdesattes även utanför skolans väggar. Nätverket upplevde NO MORE BETS så angeläget att den borde få komma ut på turné i till exempel skolor. Kobra filmade vår ”föreställning” och programinslaget finns dokumenterat och bifogas denna uppsats.

Under ett seminarium på Teaterhögskolan den 9 september 2005, TEATER SOM KUNSKAP, diskuterades betydelsen av att ha just den här typen av arbeten under utbildningen. Utgångspunkten var dels detta arbete men även det projekt på temat trafficking som årskurs tre genomförde under samma läsår. Min tolkning är att studenterna starkt upplever ett så kallat berättaransvar och därmed en fokusförflyttning från sig själva till förmån för en idé eller en berättelse. ”Jag fick lyfta blicken från mig själv”, som en student uttryckte det. Det verkar vara av stor betydelse för studenterna, i det här sammanhanget, att dom själva sökt materialet för pjäsen, till exempel samlat fakta och information, istället för att en dramatiker gjort det jobbet. Det gav en säkerhet i själva framförandet eftersom dom upplevde att dom omfattade ämnet både på det personliga och mer allmänna planet. Någoting gör att studenterna tenderar att uppleva de första rollarbetena och teknikträningen som åtskilda från berättelsens innehåll. Att man anstränger sig för att ge pjäsen/scenerna ett alibi i vår tid eller att man konstruerar en kännbar, verklig angelägenhet. Det är olyckligt att dessa två typer av arbeten ställs mot varandra och lätt för en utifrånkommande som jag att få sympatier för just detta researchande arbetssätt eftersom det snabbt ger utdelning. Ett rollarbete ska ju lägga en grund för hela skådespelarkarriären men ändå undrar jag om det inte är möjligt att dessa två arbetsblock kan krypa mer in på varandra. Ur konstnärlig synpunkt var varken spelprojektet eller traffickingprojektet någon stor konstnärlig upplevelse. Det var mer av redovisande karaktär, ett arbete där processens frågor på temat blev synliga och inbjöd till reflektion kring dessa. Det finns anledning att diskutera huruvida det finns en klyfta mellan angelägenhetsgrad och konstnärlighet. Hur ställer vi processen mot resultatet?

Jag vill nog säga att skörden blev god, frukterna lite sura men lämpar sig utmärkt till matlagning.

RELIEFKUNSKAP

BERÄTTARANSVAR

Det är lättare att tala om berättaransvar när man har definierat temat eller ämnet som projektet eller pjäsen skall undersöka. Och det kan vara knepigt att tala om berättaransvar om den definitionen inte är gjord. Jag menar nu inte att all teater måste ha definierat sitt tema eller utgå från text, teater kan ta sig så många olika uttryck och former men att man vill berätta något för en publik måste väl ändå gälla för alla former av teater. Jag begränsar mig, i det här sammanhanget, till att i huvudsak hålla mig till det område jag har mest och längst erfarenhet av och det är den teaterform som ibland kallats *ämnesbaserad teater*, där man just definierat vad projektet skall undersöka. Min bild för detta är att det finns en plattform som är större än själva pjäsen, plattformen är temat och pjäsen i sig är en del av det som ryms på denna plattform. I första hand kommer jag att reflektera kring fyra olika egna rollarbeten, varav tre är inom teatern och ett från filmen. Dessutom några reflektioner runt dramaturgin i en ungdomspjäs.

IRINA i *Irinas Nya Liv* av Nils Gredeby/Irina von Martens i regi av Suzanne Osten, Unga Klara 1997

MONA KLAGSHAMN i *Besvärliga Människor* av Nils Gredeby, regi Suzanne Osten, Unga Klara 1999

DR. FREGOLI i *Det Allra Viktigaste* av Nikolij Jevrejnov/Nils Gredeby, regi Suzanne Osten, Unga Klara 2002-2003

ANITA JOHANSSON i filmen *Om Jag Vänder Mig Om* av Björn Runge, Zoyd prod. 2003

AURELIE i *Gränsen* av Suzanne Osten, regi Suzanne Osten, Unga Klara 2000

Irinas Nya Liv var ett projekt som undersökte normalitet. Pjäsen var en dramatisering av en bok skriven av en kvinna med Downs syndrom och vi i ensemblen spelade förstånds-handikappade vuxna på ett dagcenter. I *Besvärliga Människor* försökte vi besvara frågan ”vad är en besvärlig människa?” Utgångspunkten var en broschyr som riktade sig till mellanchefer där man erbjöd en ledarskapskurs: ”Så handskas du med besvärliga människor”. Detta tema ligger nära det förra, alltså *normalitet*, skillnaden är väl att karaktärerna här till synes var alldeles ”vanliga människor”.

I arbetet med *Det Allra Viktigaste* använde vi en rysk pjäs med samma namn, skriven 1920 av Nikolaj Jevreinov, för att undersöka genus, hbt-frågor (homo-, bi- och trans-

personer) och begreppen queer och heteronormativitet. Frågeställningen var ”vad händer om vi byter blick?”

Att jag också vill diskutera kring rollen Anita i filmen *Om Jag Vänder Mig Om* beror på att jag i efterhand, när filmen väl var klar och mötte sin publik, upptäckte att jag erövrat ny kunskap bland annat rörande hur känslor definieras beroende på vem som har dom. Detta hänger i sin tur samman med frågeställningen kring *Det Allra Viktigaste* då det på sätt och vis också handlar om genusöverskridande.

För att inte helt snöa in på egna rollarbeten vill jag lyfta blicken mot dramaturgin i pjäsen *Gränsen*, en föreställning byggd på verklig händelse, där två flickor tog livet av sig för att kunna förenas med sin döde idol, Kurt Cobain.

Dessa ämnesbaserade teaterprojekt har alltid haft en gedigen process i form av research och min bedömning är att samtliga dessa projekt har haft starka konstnärliga sceniska uttryck. Föreställningarna har aldrig haft formen av dokumentärteater och då menar jag en redovisande faktabaserad teaterform. Fakta och kunskap vi inhämtat har alltid omvandlats, tolkats och placerats inom konstnärligt gestaltade uttryck med fokus på vad vi vill berätta. Det är lätt att få uppfattningen att research bara handlar om insamlandet av fakta, statistik och dokumentära berättelser, men det rymmer också upplevelser av mer subjektiv karaktär. Mer kroppsligt sinnligt och ett stort mått av rent intuitivt osorterat och oplanerat insamlande. Där jag arbetat på Unga Klara har vi eftersträvat att samtliga yrkesgrupper inom projektet ska ha möjlighet att få en plattform större än pjäsen. Detta betyder, så långt det är möjligt, att fler än regissör och skådespelare deltagit i researchen. Vi har också haft långa repetitionsperioder vilket är kostsamt för en teater och därför mycket sällsynt. Det gäller att kunna motivera detta förberedande arbete!! Det ska jag nu försöka mig på ...

Jag har ingen fantasi. Fantasi finns inte. Det finns bara flera verkligheter så det är från dom jag hämtar allt, stugar om och placerar i ny ordning och detta skulle man kunna kalla fantasi.

DET SYNS ATT JAG ERFARIT

Vi har unika chanser att få leka oss in i nya sanningar och kunskaper. Jag blir på gott humör bara jag tänker på det.

Erland Josephson, *Sanningslekar*

Man kan ju undra hur denna kunskap ska falla ut och kommer det alls att märkas i föreställningen att jag omfattar så mycket mer än min roll och historien den vistas i?

Jag är övertygad om att jag själv aldrig hade lyckats med att övertyga i rollen som Irina om jag inte hade fått vistats så mycket tillsammans med förståndshandikappade. Jag hade aldrig vågat framställa denna kvinna med Downs syndrom om jag inte hade träffat alla dessa föräldrar, anhöriga eller personal på hem och skolor eller dessa specialister som kunde förklara vad detta handikapp handlar om. Kunskapen om ämnet var till en början platt och fördomsfull. Om inte Sara som själv har Downs hade sagt att den extra kromosomen som hon har är en kärlekskromosom hade inte min Irina vågat visa sin kärlek till

publiken. Vi bestämde att publiken var mamma och det förändrade hela inställningen till publiken – att självklart vara älskad av den.! För mig var det omvälvande att före min första entré tänka ”ja, nu äntligen kommer jag!” och så braka in på scenen och bara förutsätta att bli älskad och älska tillbaka. Som en clown, kanske. Vi hade för övrigt en del clownträning inom förberedelsearbetet till pjäsen.

Vi skådespelare fick träna tillsammans med en dansgrupp där alla hade funktionshinder, de flesta förståndshandikappade, detta tillsammans med föreläsningar av mer medicinsk karaktär gjorde att jag fick en hyfsat bra uppfattning om hur min kropp skulle uttrycka sig och det som till en början kunde vara till hinder blev en stor tillgång. Våra kompisar ”från verkligheten” gillade alla dansbandsmusik och vi i pjäsen bildade då ett band och övade in ett par dansbandslåtar och tog med detta in i föreställningen. Vid en föreställning när vi spelade låten ”man ska leva för varandra...” kom några ur publiken som hade Downs syndrom upp och dansade (det var ofta förståndshandikappade i publiken) vilket gjorde att vi fick köra hela vår klena repertoar på tre låtar och sen satte sig dansparen ner, tackade för dansen, och föreställningen kunde fortsätta. Jag tror att den öppenheten och inställningen vi hade, aldrig hade funnits utan detta gedigna researcharbete. Vi hade så att säga uppfattat något viktigt som vi kunde vittna om ”jag har erfarit med min kropp och det berättar jag om nu...” För oss hade det icke-normala faktiskt blivit norm och det var ju normalitet vi skulle undersöka. Vem är normal? Vad är normalt? Är du normal?

Som ett tillägg till detta och som ett exempel på förlängt samtal, bifogar jag en sekvens på dvd (bilaga DVD 1, spår 2), där jag inför publik på ett seminarium *Konstarternas själ*, beskriver hur jag nyttjar min kunskap om Downs syndrom och via yttre medel närmar mig gestalten Irina.

Det samtal som startar när ett projekt av denna typ som *Irinas Nya Liv* sätter igång, kan i goda fall fortsätta långt efter det att själva pjäsen slutat att spelas. Jag börjar min resa med en platt, kanske fördomsfull, kunskap och söker kompetens utifrån och så är samtalet i gång. Jag tar med mig den nya kunskapen in i pjäsen, omvandlar den, transponerar och ut kommer en kanske helt ny kunskap eller om det är samma kunskap i ny form och så ger jag den tillbaka till där den kom ifrån plus till många fler och samtalet fortsätter i form av en teaterföreställning men sen då? Flera gånger har samtalet fortsatt och om det ska jag berätta lite nu...

Det är ju så att ofta när vi har hämtat kunskap utifrån, träffat till exempel en referensgrupp med specialkompetens inom det område vi vill undersöka, har det visat sig att dom ibland förväntat sig en sorts dokumentär gestaltning av just deras erfarenheter och kunskaper: ”Sådär gör inte min dotter...” ”Våra ungdomar skulle aldrig ta på sig en gul mössa!” På ett sätt skulle man kunna säga att då måste vi liksom fostra gruppen in i teaterns formspråk. Det låter strängt med fostran, men det finns ju positiv sådan och ofta handlar det ju om ovana vid teater och dess uttryck och kraft. Här kommer verkligen berättaransvaret in eftersom det ligger ett stort ansvar på mig som skådespelare att förvalta den nya kunskap jag fått, att inte förminska eller förlöjliga utan istället fördjupa. Vi går från det individuella till det allmängiltiga och får det specifika utsökta. Och nu kan man ju fundera över vad det är för kunskap jag då förmedlar från scenen? Jag kallar den *reliefkunskap* för det att jag tycker det stämmer bra med själva ordet reliefs betydelse: upplyfta, lyfta upp. Att ge relief åt något betyder ju att man lyfter fram eller gör något

högre. ”Att gestaltningen görs direkt ur ett sammanhängande underlag”, som det står i Nationalencyklopedin.

Uppenbarligen har vi på scenen producerat någon slags kunskap eftersom, till exempel en specialist inom handikappvården kan be mig komma och berätta om hur det är att spela förståndshandikappad! Alltså ett samtal som pågår långt efter att ridån gått ner på teatern. Samma person ber mig berätta hur vi närmat oss våra karaktärer och hur våra sceniska val har sett ut och vilka upptäckter vi gjort genom att gestalta förståndshandikappet. Detta i sin tur kan ha gett denna specialist en nytt perspektiv på sitt arbete, kanske en ny kunskap om förståndshandikappet till och med! Man ber ju inte mig berätta om detta för att man tror att JAG ÄR förståndshandikappad.

Efter filmen *Om Jag Vänder Mig Om*, där jag spelade en rasande kvinna som gör upp med sin före detta man, mötte jag många, mest kvinnor, som undrade varifrån jag hämtat detta raseri. Många sa ”det måste vara härligt att få vara sådär arg, hur gör man?”. När jag då svarade att dessa känslor ryms inom mig och att det säkert gör det även inom dig också fick jag ofta ett generat leende tillbaka. Det är ju alldeles tydligt att denna aggression som Anita uttrycker inte är riktigt tillåten för kvinnor. Hade hon varit bara ilsknen hade det inte alls väckt sådan uppmärksamhet. Man skulle nog aldrig fråga en manlig skådespelare om det var svårt att visa aggressiva känslor. En aggressiv kvinna är hotfull och oattraktiv, men hur det nu kom sig verkar det som om denna Anita i alla fall väckte de flestas sympati trots hennes våldsamerhet. Hon hotade med elpistol och höll sin före detta man som gisslan, fasttejpade på en stol och förde samtal om deras gemensamma förflutna medan den unga nya kvinnan låg avtuppade efter skott från elpistolen. Varför drar jag upp detta? Jo, för det första kom insikten om de genusrelaterade känslorna upp först i samtalet med publiken och jag fick så att säga en ny insikt eller kunskap, efter det att jag gjort mina egna konstnärliga val. Eller mina och regissörens så klart. För det andra hände det även denna gång att jag blev tillfrågad om att samtala om mina kunskaper rörande vrede och aggression med utgångspunkt från att jag flera gånger gestaltat just dessa känslor. Alltså inte för att man tror att JAG ÄR en väldigt aggressiv person. Snarare som ett vittne – jag har erfarit, upplevt detta – alltså kan jag berätta om det, använda det i nya sammanhang. Återvinning, helt enkelt. Som en tröst eller som ett ställföreträdande. Det är ju ett av konstens uppdrag – att visa på alternativ till det jag redan vet. Jag ser inte konsten som en spegel där vi visar upp oss själva utan snarare ett fönster mot omvärlden.

Som ett exempel på ett fortsatt samtal bifogar jag ett inslag från Tv-programmet Kunskapskanalen (bilaga DVD 1, spår 3), där jag samtalar med en journalist om just ilska och aggression.

KLEPTOMAN MED ANSVAR

Arbetet med *Besvärliga Människor* hade en mycket speciell form. Från början fanns ingen text alls utan skådespelarna skapade sina karaktärer utifrån research men eftersom en karaktär inte kan leva utan situationer så fanns en lång period där vi improviserade och våra olika karaktärer möttes i givna situationer på scenen eller i verkligheten. Sen skrev dramatikern Nils Gredeby en pjäs som alltså utgick från detta långa förberedande arbete. Dom flesta av skådespelarna arbetade med verkliga förebilder för sina karaktärer

eller lät sig åtminstone inspireras av en eller flera så kallade besvärliga människor från verkligheten. Och här kan man ju undra lite kring hur man kan använda sig av en människa liv utan att ställa ut, profitera eller förlöjliga denna förlaga som man nosat upp. En annan aspekt av *berättaransvaret*.

Min ingång till detta uppdrag blev sådant att jag valde att syssla med ett tema, RÄTTSHAVERIST, och utgångspunkten var att undersöka något som på djupet faktiskt drabbat mig. Jag hade mött en FÖR MIG besvärlig människa, jag kände till och med denna person ganska väl. Jag kände tidigt att jag ville använda mig av denna persons historia men att jag också ville fördjupa frågeställningen, problematisera genom att leta fram fler personer som hade spår av att vara just rättshaverister. Jag kan inte här gå in på alla märkliga möten, samtal, organisationer och händelser som jag blev indragen i under dessa månader av förberedelser men till slut valde jag att liksom blanda i huvudsak två personers erfarenheter och där började jag bygga karaktären Mona Klagsham, barnboks-bibliotekarie. Jag valde att berätta för dessa två personer att jag skulle göra en ”besvärlig människa” i en pjäs där alla karaktärer just skulle vara så kallade besvärliga människor. Det är ju oftast sammanhanget och situationen som gör människan besvärlig och det gjorde det ju lätt för mig att möta dessa två kvinnor och försöka förstå tillvaron utifrån deras perspektiv. Vi utforskade och prövade situationer tillsammans, jag besökte deras arbetsplatser och hem och satte mig in i det problem som dom brottades med. Båda dessa kvinnor drev frågor som jag, i stort, var överens med dom om, men däremot kunde jag verkligen ifrågasätta deras medel och metod för att driva dessa frågor. Och i viss utsträckning kunde vi tillsammans diskutera detta men till skillnad från dom hade jag ju en fri och inte infekterad relation till deras motparter. För mig blev det uppenbart att det var en stor vinst att öppet samarbeta men mina förlagor från verkligheten, istället för att i smyg studera dom som två ”besvärliga människor”. Jag kände aldrig att jag profiterade på deras liv och erfarenheter eftersom jag upplevde att vi tillsammans undersökte något. Tillsammans försökte vi besvara frågan hur det kommer sig att människan blir besvärlig och för vem och så vidare. Jag bjöd in dom till repetitioner och föreställningar där dom alltså fick se mig gestalta en ”besvärlig människa” baserad till stora delar på deras liv och erfarenheter. En av dessa kvinnor upplevde att hon genom mitt gestaltande fick ett starkt stöd och till och med en sorts upprättelse gentemot sin före detta arbetsgivare. Eftersom hon hade blivit mobbad på sin arbetsplats och senare blivit helt utestängd från yrkeslivet fick hon genom pjäsen en sorts bekräftelse på att hon faktiskt funnits och gjort intryck istället för att tigas bort i tystnad. Jag måste då tillägga att denna Mona Klagsham fick publiken sympatier trots sitt våldsamma och ”besvärliga” beteende. (På bilaga DVD 1, spår 3 finns inslag från filmen *Besvärliga Människor*.)

RECYCLING

Det berättaransvar jag här talat om kan tyckas hålla sig inom en privat personlig sfär men jag tycker det egentligen handlar om en sorts hållning till arbetet, teatern. Att alltid se sammanhanget. Att liksom placera sig någonstans på den karta man gjort upp. Jag representerar alltid något annat än mig själv när jag är på scenen. Det hindrar mig inte från att återvinna ur eget liv. Jag är inte den typ av skådespelare som tycker att allt finns

inom mig eller texten. Jag har alltid behövt söka kunskap utanför mig själv parallellt som jag sökt i texten. Ibland har jag tänkt att det beror på dålig självkänsla eller okunnighet men det är inte så kreativt som att istället erkänna att jag faktiskt inte vet och inbjuda andra till mitt arbete. Och mitt i ett sånt möte kan jag få syn på mig själv och mina erfarenheter och det är det som är det fiffiga, tycker jag. Jag håller inte på med teater för att undersöka mig själv, söka i mig, utan det får jag på köpet i kunskapsutbytet som sker under en process.

Nu ska jag försöka beskriva en sådan process där undersökandet av en fråga eller tema faktiskt gav mig ny kunskap om mig själv

BONUSKUNSKAP

Väldigt tidigt i processen inför uppsättningen av *Det Allra Viktigaste*, någon månad före arbetsstart och kollationeringen fick jag tips från regiassistenten om att det pågick en hbth-konferens på Kulturhuset i Stockholm (jag vågade då inte ens säga att jag inte visste vad hbth-konferens var för något). Och om du som läser detta inte heller vet så kan jag säga att hbth står för homo-, bi-, trans- och heterosexuell. I Hörsalen skulle det vara en debatt kring kropp och transpersoner (inte heller detta visste jag något om egentligen – transpersoner??) Jag spelade just då *Begåvningsreserven* av Kristina Lugn på Teater Brunnsgränd Fyra. *Begåvningsreserven* är en pjäs väldigt avlägsen just dessa hbth-frågor. Jag kom till Hörsalen först när debatten redan pågått en stund, det var knökfullt och jag trängde mig ner i trappan och tog fram min anteckningsbok. På scenen satt en panel, bland annat en utredningsläkare vid Huddinge Sjukhus, en kille som just hade påbörjat en hormonbehandling i väntan på operation, en journalist med särskilt intresse för dessa frågor, en kvinna med mörk röst förmodligen en mtf-person (male to female) samt en snygg ung kille, förmodligen homosexuell tänkte jag. När jag tassade in i var det en ung tjej som berättade varför hon valt att inte göra något ingrepp på sin kropp utan valt att leva som den hon fötts till trots att hon var varken man eller kvinna eller både och. Det stora problemet var omvärldens syn på henne och jag minns det som en väldigt stark berättelse om rätten till sin identitet, något som för de flesta av oss är en självklarhet. Det här var alltså mitt första möte med denna värld, och som heterosexuell var jag förmodligen i minoritet där i Hörsalen och liksom lite rädd att sticka ut, minns jag. En kvinna reste sig i salongen och vittnade om vilken förlust det egentligen var att nu leva som kvinna, hon var en mtf-person som fortfarande var gift med samma kvinna och upplevde plötsligt samhället ur kvinnans perspektiv och talade i termer av förlust. Sen tog den unga snygga killen till orda och presenterade sig som SUSANNE och sen hörde jag ingenting av vad denna Susanne sa utan jag var helt upptagen av att försöka reda ut vad för kön denna person egentligen hade. Men vad som också hände var att jag kände mig väldigt attraherad av denna person, snygg, stilig, läcker och sexig och helt enkelt lite farlig på något vis. Det här var alltså en kvinna i 25 årsåldern som oftast passerade som ung kille ute på stan. Jag var ganska omtumlad efter detta första möte med hbt-världen, jag menar då första kroppsliga möte. Att läsa om detta är något annat, kompletterande så

klart men nu talar jag om det kroppen erfar och för mig är det faktiskt ett av de viktigaste arbetsredskapen. När jag kom hem tittade jag i min anteckningsbok och såg till min förvåning (eller fasa) att där bara stod en enda anteckning: "SUSANNE"! (Det var som att i drömmen på natten ha löst en svår gåta och sen vakna upp på morgonen och kasta sig över anteckningsboken som ligger bredvid sängen och då upptäcka att där endast står "en genial idé". Alltså ingenting om gåtans lösning, men kanske faller en lösning ut så småningom – det kan vi ju inte veta!)

När vi sen började vårt arbete med research och repetitioner sökte jag upp denna Susanne och vi träffades flera gånger. Jag ville veta vad som ligger bakom detta att vilja vara denna butch-karaktär, alltså en kvinna klädd i manskläder. Jag ville veta hur hon upplevde det att passera som kille, attityder från andra, hur hon såg på sig själv och sin roll som kvinna. Fanns något av utklädning, var hon en vardagens drag-king? (En drag-king är en kvinna som klär ut sig och spelar man.) Vilka begär henne? Vem väcker hennes begär? Vilka vinster och/eller förluster finns för en som inte är det den till synes verkar vara? Och hur bemöts hon av andra? Via Susanne fick jag tillgång till en värld som jag annars var utanför. Det var så jag kom på att jag skulle vilja gestalta en attraktiv man i *Det Allra Viktigaste*, det skulle vara utmanade för mig. Starten för den idén var ju alltså min egen upplevelse där i Hörsalen, att jag överraskades så av attraktionen som uppstod. Vad jag vet hade jag aldrig tidigare känt så inför någon kvinna, eller inte vågat känna? Eller var det en ung man jag hade attraherats av? Jag vet inte.

Vi hade en drag-king-workshop som en del av våra repetitionsförberedelser och där testades hej vilt på temat manlighet. Vi lekte med schabloner och stereotyper men försökte också kliva djupare ner för att hitta trovärdiga och intressanta karaktärer. Jag valde att leka med grova

Dr Fregoli, *Det Allra Viktigaste*

medel och sparade min idé om den attraktive idealmannen för mig själv, tänkte att det sökandet måste gå en annan väg.

Jag hade läst om en teaterform i Japan där kvinnor spelade män på scenen. Publiken bestod mest av kvinnor som gick till teatern för att se sina drömmän, önskemän gestaltade på scenen. Detta kopplat med min egen upplevelse av Susanne och den butchiga attraktiva kvinnan blev upptakten till att undersöka hur jag skulle våga mig på att gestalta detta. Jag hade idén om att hela tiden vara en kvinna som spelade en man, tog sig rollen av man, att det skulle skapa en osäkerhet hos betraktaren vad gäller själva begäret. Det var en stor utmaning för mig att våga påstå att jag känner mig attraktiv som man, att våga ta mig den friheten att låta mitt eget begär flyta och samtidigt inte hemfalla till schablonen, utan verkligen försöka skapa en sorts stilig drömmän. Ganska kaxigt och långt från mig själv, tycker jag! Och ändå så himla nära inpå min egen upplevelse där i Hörsalen. Och tack vare att jag under hela researchtiden vistades i dessa hbt-kretsar och att dessa människor på det personliga planet förvandlades från hbt-personer till människor, vänner eller vad de nu var, kände jag heller ingen rädsla för att till exempel bli uppfattad som lesbisk eller attraktiv för en kvinna. Jag hade inget behov att spela dubbelt på scenen, det vill säga samtidigt vara angelägen om att signalera att ”jag är inte lesbisk, bara så ni vet...” Jag ville komma åt attraktionen, begäret i sig helt enkelt. (På DVD 1, spår 3 finns inslag ur *Det Allra Viktigaste*.)

INTE BARA ROLLER MATAS AV VERKLIGHETEN

År 2000 gjorde vi en ungdomsföreställning, *Gränsen*, vars tema berörde tonåringar och självmord. Pjäsen byggde på en verklig händelse där två 13-åriga flickor från Frankrike låtit sig inspireras av Kurt Cobain till att skjuta sig själva i tron att få träffa honom på andra sidan.

Detta svåra ämne krävde omfattande research och många svarta stunder att hantera. Bland annat hade vi nära kontakt med organisationen SPES (suicid prevention och efterlevandes stöd), en anhörigförening till sådana som begått självmord eller var självmordbenägna. Vi fick klart för oss att även om skuldfrågan lagts åt sidan för den anhörige så finns aldrig ett svar på varför det kunde hända, man får aldrig veta sanningen om varför. Dom som blivit drabbade går tillbaka och försöker tolka olika händelser, analysera dom, söker svar men det slutar alltid med självmordet. Man börjar om, tittar på andra situationer och händelser men slutar alltid i självmordet. Vilka händelseförlopp som än behandlas, så måste det ju alltid sluta där för det var så det gick. Denna insikt kom att bli mönstret för pjäsens dramaturgi som blev en cirkulär dramaturgi istället för linjär. Det enklaste hade naturligtvis varit att berätta flickornas historia kronologiskt och sluta med katastrofen och de efterlevandes liv efter den. Under samtalen med referensgruppen förstod vi att en sådan dramaturgisk ordning skulle förenkla och förminska problematiken. Behöll vi den skulle vi påstå att just denna ordningsföljd ledde fram till självmorden. Som om vi hade ett svar eller en sanning. Vi valde då att istället berätta historien flera gånger men med olika situationer och medel, som hela tiden avslutades med självmordet och så började vi om i med nya frågor och händelser och tankar som också slutade med

själv mordet. Om och om igen. Det var också så att vi från flera håll blev varnade för att gestalta detta tema då man trodde att teatern kunde ha en smittande effekt och inspirera till självmord. Resultatet av dessa diskussioner blev att vi lade till en scen där vi mycket tydligt visade att det inte finns någon väg tillbaka om man tagit sitt liv och samtidigt visade vi upp att livet går vidare för dom andra som är kvar. Det blev smärtsamt för den unga publiken att se allt det man går miste om när man tagit sitt liv.

Jag berättar det här för att ge ett par exempel på att annat än rollarbeten kan påverkas av researchen.

PROFITERINGEN eller DET FÖRLÄNGDA SAMTALET

Precis som i exemplet med *Irinas Nya Liv* och *Om Jag Vänder Mig Om*, genererade det ovan beskrivna arbetet ett förlängt samtal. Ett samtal som faktiskt pågår än 3 år efter premiären och som handlar om den kunskap jag erövrat genom att gestalta män. Vid ett flertal tillfällen vid olika sammanhang, teater, skola eller debatter, får jag förfrågningar som kretsar kring detta tema. Å ena sidan infinner sig en känsla av att jag profiterar på en subkultur, drag-king till exempel, å andra sidan känner jag en stolthet över att bli inbjuden till just subkulturen. Mitt försvar är att jag verkligen ansträngt mig för att ta reda på så mycket jag kan om denna subkultur och att jag alltid påpekar uttryckets ursprung och kultur. Sticker aldrig under stolen med att jag arbetar med lånade uttryck. Jag lånade Dr Fregoli från *Det Allra Viktigaste* till att på Guldbaggegalan synliggöra mansdominansen inom svensk film, jag lånade ut Aureli från *Gränsen* till att synliggöra tonårspakt på en Rädda Barnen-konferens. Lånade ut Pyret, 3 år, från föreställningen *Pyret* till en psykoterapikonferens för att synliggöra hur en barnterapi kan gå till. Alltså min kunskap togs i anspråk utanför teaterföreläsningsområdet, som ett slags förlängt samtal. Att det alls har varit möjligt att rycka ut dessa karaktärer från sitt sammanhang, pjäsen, måste bero på att dom liksom representerar något utöver det som finns i pjäsen. Dom är också bärare av projektets hela idé, plattformen som pjäsen vilar på och jag står till rollens förfogande.

Se även bifogade artikel ur Svenska Dagbladet skriven av Ami Lönnroth i samband med att vi spelade *Besvärliga Människor*, en annan typ av samtal.

UPPDRAG MAGISTER

På samma sätt som jag genom analys av samtal försöker komma åt och visa ”vardagskunskapens” innehåll och funktion upplever jag att min handledare Kent Sjöström hanterat och analyserat mina yrkeskunskaper (vardagskunskaper?) och handlingar och placerat dem i ett vidare sammanhang. Det har faktiskt varit självstärkande att få sina erfarenheter tolkade och medvetandegjorda. För det var ju så att jag kom till skolan hösten 2004 utan att ha ägnat knappt någon tid alls till reflekterandet runt mitt yrke. Visserligen sker detta på ett plan hela tiden under en repetitionsperiod, men sen när väl spelperioden är i gång brukar blicken riktas mot nästa projekt och dessutom har man fullt upp med att erövra ”upprepningens konst”, den att skapa liv varje kväll. Det blir liksom inte av att samköra sina erfarenheter och reflektioner och dessutom tror jag man behöver en utomstående som coachar och ifrågasätter. Jag behövde det i alla fall.

Jag kom till skolan i tron att jag skulle få mig en handlingsplan, studieplan eller ett pedagogens ABC men istället blev det så att jag sysslade mest med mina egna erfarenheter. Denna önskan att få sig en uppgift serverad istället för att själv söka uppgiften beror nog på att jag identifierat mig med vad jag upplever som *skådespelarens inlärd hjälplöshet*. I vår kultur och roll ligger att bli uppjudna, tillfrågade, placerade och så vidare. Vi tror kanske att det enda sättet att underhålla vår hantverksskicklighet är att träna kropp, röst eller andra färdigheter, istället för att till detta också lägga en aktiv spaning in i den tid som är. På fältet vid fronten med erfarenhetsarmén i bredd och bakom. Det vilar en stor kunskapspotential bakom den inlärd hjälplösheten. Jag vet att många skådespelare tvivlar på sin förmåga att kunna förmedla sina erfarenheter och kunskaper. Några tvivlar till och med på att dom alls bär på värdefull kunskap. Skådespelaren ser sig som utförare av andras idéer istället för att vara en representant för en gemensam idé.

Eftersom jag första tiden brottades med upplevelsen av att så lite veta om detta som skolan utbildar i, var det mödosamt för mig att vaska ut vad just jag skulle kunna undervisa i. Jag tror nu till exempel inte att jag ska specialisera mig på den typen av rollarbete som jag följde under andra delen av terminen. Ska jag gå vidare med det pedagogiska ska jag nog försöka mig på att göra ett fördjupat arbete med den metod jag prövade under mitt Spelarprojekt. Med fördjupat menar jag bland annat starkare påståenden från scenen, fördjupade situationer och gestalter, fler publikmöten, högre konstärllig kvalitet (vad det nu är) i föreställningen, grundligare publikarbete...

Jag planerar att försöka genomföra ett sådant projekt tillsammans med studenterna från *No More Bets* men då när de går i årskurs tre och varit på praktik.

Bara detta att stoppa upp ett tag och lämna scenen och börja reflektera kring mitt yrke, byta blick och sen lyfta den från min egen gestaltningskunskap till en mer gene-

rell kunskap, har gjort att jag liksom utökat mitt ansvarsområde. Överraskande många kollegor och andra (t.ex journalister) har varit väldigt nyfikna (avundsjuka?) på vad jag egentligen sysslade med där på Teaterhögskolan i Malmö. Detta intresse föder i sin tur nya samtal kring den stora plattform på vilken skådespelaren kan verka. Den här utgången hade jag inte kunnat planera och inte heller kunde jag veta att jag skulle lägga så pass mycket tid till att studera och fundera kring skolan och dess struktur. Där känner jag att jag har för lite på fötter för att göra någon analys annat än de kommentarer jag har under rubriken ARTIST IN RESIDENCE. Håll till godo!!!!

Nu återvänder jag till teatern och precis som studenterna i *No More Bets* längtar jag nu efter ett fördjupat rollarbete, kan man tänka sig...

PS. Sen kom jag på en idé, nämligen ett litet experiment som går ut på att jag och min kollega Malin Ek ska dela på en roll. Vi kommer alltså att vara två om att bygga en rollgestalt. Vi är eniga om att vi brukar arbeta väldigt olika under arbetsprocesser och nu hoppas vi att detta samarbete ska ge ytterligare en dimension till gestaltandet. Rollen blir gemensam egendom och kanske väldigt rik. Jag ser det som en sorts pedagogiskt arbete, för egen del och kommer att föra arbetsdagbok – precis som jag gjorde på Teaterhögskolan.

BILAGOR

Bilaga 1

Tidningsartiklar *Besvärliga människor göra sig icke besvär* och *Företag kan missa begåvningar* av Ami Lönnroth, Svenska Dagbladet, Näringsliv, 20 februari 1999.

Bilaga 2

Dagbok Spelaren. Arbete med årskurs ett nov-dec 2004.

Bilaga DVD 1

Spår 1

Inslag ur kulturmagasinet Kobra, SVT, mars 2005

Spår 2

Inslag ur videoupptagning från seminariet UPPDRAG 98 - Konstarnas själ, där de konstnärliga högskolorna presenterade sina verksamheter för varandra. Detta inslag visar en del av den presentation som Dramatiska Institutet gjorde.

Spår 3

Inslag från SVT:s Kunskapskanalen, där jag medverkar i ett samtal om ilska och aggression, september 2005.

Bilaga DVD 2

Videoupptagning av *No More Bets* och delar av efterföljande samtal, december 2004.

Dagbok SPELAREN

Arbete med årskurs ett nov-dec 2004

Vecka 41

Tankar om Spelaren: förelagda element kan vara Romanen (ev preciserat urval), Tema begär, besatthet, spelberoende, Platser att studera Casinot, Jägersro. Eget undersökande förslagsvis intervju person, behandlingsenhet, personal på casino eller Jägersro, Spelbutik eller egen referens.

Redovisa några situationer och karaktärer med betoning på handling samt fördjupa detta och lägga till avsikten, vad vill vi berätta. Förslagsvis grupper om 3. Spara på repliker, samla på intressanta meningar eller dialoger osv.

Steg två kan vi diskutera vad vi lärt om frågan spelberoende och om vi nu säger att det är vårt tema vad skulle vi kunna försöka påstå om det?

Steg tre skulle kunna vara att bygga en karaktär. Välj från vad man sett en start till en karaktär. Välj några klädesplagg och ev. attribut men diskutera inte karaktärerna sinsemellan och inte hur ni ser ut etc.

Intervjua karaktärerna, ska frågorna vara gemensamma? Och presentera sen din partner och försök göra det som din karaktär..

Kan det sen gå att föra in dessa i det material som erövrats från observationer? Kan man ta en situation från Spelaren? Vilket scenspråk ska användas. Det gemensamma materialet "språket" som finns är de gemensamma övningar, lekar osv som funnits under hösten. Exempel när alla står i en hög och är olika siffror mellan 1 o 6 och någon ropar en siffra som har den rasar samman i en hög - kan det vara en bild av roulett bordet. Hur kan man skapa ett casino, vilken stämning, vilka ljud lukt färg. Sinnesträningen som varit, använd den! Planera ett tolvstegsprogram som mynnar ut i ett 20 minuters kalas!

Vecka 42

Efter samtal m Henry:

Vi beslutar att gå vidare men Henry är tveksam till att gå in i karaktärsbiten. Tiden är knapp och det är viktigt att fokusera på handlingar och situationer. Jag tror liksom att detta faktiskt skulle kunna rymmas inom detta projekt särskilt med tanke på att jag tror att eleverna nu längtar efter att få "agera" som personer och inte som sig själva. Jag avläser en viss mättnad på övningar och en längtan till att få kommunicera med andra. Att deras egna erfarenheter och specialiteter ska få blomma lite redan nu i början av utbildningen så att inte hindren blir för stora att en metod eller verktyg ska blockera lusten. Jag tycker mig känna en sorts rädsla för vad man upplever som ytlighet. Det är så viktigt att eleverna omfattar alla svåra steg fram till liv på scenen men jag tror man också måste kasta sig in i andra sätt att närma sig en roll eller gestalt. En roll finns alltid i en pjäs men en gestalt kanske kan vandra utanför pjäsen och ett sådant skapande kan också vara på sin plats särskilt i början av utbildningen. Man .måste få prova därifrån man är just nu. Jag tänker på Ebbas franskundervisning i högstadiet där läraren sa att dom inte fick prata franska med varandra förrän dom kunde grammatiken. Så lärde jag mig också och vågade sen aldrig prata franska. Det viktiga är ju att man kan göra sig förstådd, kommunikation alltså. Jag avundas alltid dom som hej vilt börjar prata med det ordförråd dom

har eller kanske uppfinner nya ord...

Men vi ger oss in i projektet Casino_Spelaren

Jag ringer Casinot i Malmö och får bra kontakt med personalchef, marknadschef och till slut även CHEFEN. Casinot bjuder oss på två spelintiduktionskvällar. "Ladys Night" och "Macho". Detta får bli vår gemensamma research på Casinot och eftersom detta sker tillsammans m utomstående ges förmodligen chans till att iakttaga de som går på casinot.miljön etc.

För att nu balansera och liksom titta på baksidan av detta spelande undersöker jag genom personalchefen vilka kontakter dom har för att få syn och stoppa dessa personer som inte klarar av att spela utan tappar kontrollen –spelberoende klassas som sjukdom och behandlas på samma sätt som alkoholism. Jag ringer Spelberoendeföreningen i Malmö och samtalar länge med Janos som själv varit beroende men nu jobbar som informatör. Han ska komma till oss och berätta sitt livs historia m spel samt informera oss om hur dom jobbar osv. samt att vi kan ställa frågor och diskutera m honom.

Nästa gemensamma research är att Chefen o Marknadscheffen för Casinot kommer till oss för ett samtal som får ha sin utgångspunkt i vad vi hittills erfarit samt få veta lite hur dom jobbar med t.ex att identifiera missbruk, hur dom utbildar sin personal. Kanske får vi veta lite om Svenska Spel och den politiska aspekten runt ekonomin värden osv.

På en klasstimme 20/10 informerar jag åk 1 om att vi ska arbeta tillsammans med ett projekt och att jag ber alla läsa SPELAREN till v 47. Jag talar lite om själva grundidéen. Ett viktigt mål är att vi ska veta mer om denna fråga ATT SPELA när vi är klara och att dom som tittar på "resultatet" också ska få veta något dom inte visste samt att vi borde kunna förmedla en tanke, hållning runt temat. Politiskt ställningstagande t.ex. Det viktiga är nu att samla på sig så mycket vi kan om detta tema, egna erfarenheter eller uppsökta. Förmodligen kommer vi att försöka oss på att gestalta något kapitel ur boken men att vi använder oss av våra iakttagelser från .researchen. Alla medel är tillåtna. Jag klargör också att jag INTE är expert på detta område, har ingen erfarenhet av SPEL utan att vi gör detta tillsammans och m Henry (som spelar på trav faktiskt) och att det hela kan mynna ut i något dom framför internt kanske 20 minuters explosion. Att dom ska se det dom sysslat med nu under hösten som sitt gemensamma arbetsmaterial, att arbetet m Drömmimprovisationerna kan vara en sorts övning i sceniskt språk men att också en hel del av övningarna dom gjort faktiskt på ett sätt är teatrala och jag tog exemplet med gruppen och siffrorna som faktiskt var stunden då jag själv kopplade ihop mig med dom och Spelaren..

Dom verkade glada över projektet och började genast snacka om egna referenser o erfarenheter, arbetat på bingohall eller spel i familjen och Mattias tog upp hur Staten tar med ena handen och ger med den andra från samma pott av pengar – det var när dom statliga Casino öppnades och kulturrådet helst gav pengar till projekt som behandlade spelandet och dess problem. Ja, vad kostar det oss dessa spelhallar+ Vad kostar värden av missbrukarna osv. helt enkelt var det napp på idén och jag tror också att den kom i ett gynnsamt läge när dom längtar efter något att bita i att få använda sina erfarenheter och att få koppla teater till samhälle/verkligheten.

Jag lånar en bok på biblan som är skriven av en spelmissbrukare som till slut hamnar i fångelse. Självbiografisk historia "Med friheten som insats" av Mikael Rask.

Jag tror att när casinomänniskorna kommer till oss i v 48 ska vi våga oss på att kanske visa något på golvet . Träna oss i att se publiken som en samarbetspartner och att vi kan diskutera utifrån hur man kan gestalta. Detta kommer inte att bli så lätt kan jag tänka mig men säkert en häftig erfarenhet. Min tanke inför magisterutbildningen var ju att försöka komma på något som skulle kunna finnas redan i utbildningen som handlar om att samarbeta med utomstående i en konstnärlig process. Att leta material till scenen etc. Kent kritiserade mig och misstänkte att jag bara tänkte i duktig Unga Klara stil men jag tror verkligen att detta skulle kunna vara något för skolan. En sorts utveckling av berättarprojektet kanske. Dessutom är ju detta NÅGOT SOM JAG FAKTISKT HAR POSITIVA ERFARENHETER AV OCH VARFÖR INTE FÖRSÖKA FÖRMEDLA DOM?

Jag tror att vi tillsammans ska titta på BM-filmen för att visa dom ett genomfört karaktärs o .research-arbete. Detta utanför skoltid. Tiden är kort , bara 2 veckor i nuvarande planering och då har dom dessutom en massa individuella lektioner. Jag ber Henry och Maj_Louise om att få gå in i en tredje vecka som kallas redovisningsvecka. Besöken på casino ligger ju i veckan före vi börjar men Fredriks samtal om Dostoj. måste vara inom våra två veckor. Plan för:

V47 besök casino

Vecka 48

Måndag Start , Fredrik om Dostoj. Samt Janos från Spelberoendeföreningen

Tisdag förbereder att redovisa för varandra om besök på Casino, båda grupperna väljer att redovisa en situation från kvällen . samtal om upplevelsen. Vad vill vi ha med oss vad fastnade vad kan eventuellt användas. Sätta samman gruppernas situationer och skapa en ny eller inte? Kan vi putsa på situationerna så att dom blir intressanta att titta på, vad berättar dom?

Och om det finns kapitel i boken so vi ska koncentrera oss på.

Onsdag arbetar med att skapa ett kasino, övningar, kan vi visa något i morgon? Vad kan finnas från all den sinnesträning som gjorts? Ljudmiljö. Övningen en ljudberättelse

Torsdag, träffar casinocheferna 2 timmar. Jobbar vidare med miljön, tittar BMfilmen

Fredag eget arbete inventering, karaktärer

V44 läser jag "Med friheten som insats" ingen bra litteratur men en stark och skrämmande beskrivning av hur en spelberoende kille blir till. En mardröm som slutar i fångelse med en gigantsisk skuld både ek och socialt och känslomässigt. Det finns ett kapitel som ganska ingående beskriver ett pokerspel med svår förlust som utgång –möjligen skulle detta kunna användas som en parallell till SPELAREN. Inte vet jag om spel kan göras spännande på scen man måste kanske hitta andra perspektiv att berätta om det än just spelbordet och spänningen där.

Det finns ingen vinst att hämta för en spelberoende han/hon kommer alltid att förlora eftersom all vinst mest går till att kunna fortsätta spela eller betala igen skulder men oftast till fortsatt spel och skulderna läggs på hög och fler lögnar behöver tas till för att förhålla inbetalningar osv. Alltså en ond cirkel som endast kan brytas av att sjukdomen botas. Utifrån det tänker jag att vi kanske ska berätta att det bara finns förlorare. Tänker på det där spelet som sker på gatan där man ska gissa under vilken kopp ett mynt ligger

och så satsar man – detta skulle kunna göras mellan scen och salong. Likaså andra liknande trix som att dra den kortaste stickan och annan liknande vadslagning.

Kanske någon helt enkelt kan trolla bort en hundralapp? Eller göra nåt slags trick där en hundralapp förvandlas till en tjuga . måste tänka på bilder eller tydliga situationer eller illustrationer som kan berätta något. Underhållande helst!

V45 ser jag en sorts dramatisering av SPELAREN på Volksbuhne i Berlin. Jag begriper inte mycket av texten. Allt placerat i moderna miljö, 5 bilar och ett gäng människor som lever på spekulationer och spel. Påminner om zigenare i sitt sätt att inte ha någon egentlig hemvist, annat än bilen. Allt känns tillfälligt. Ganska dekadant och livstrött. Alla verkar vara i beroende av varandra på ett sjukt sätt och där pengarna spelar huvudrollen. Huvudpersonen kommer nog inte att sluta spela/spekulera trots att han spelat bort en förmögenhet. Det verkar inte finnas några äkta passionerade känslor kvar när allt blir till spekulation och pengar och makt. Det verkar också en sann konklusion om jag tänker på både SPELAREN och vad som hände med killen i ”med friheten som insats”. I föreställningen på Volksbuhne spelades Generalen av en kvinna som upplevde sin roll som man begränsad fick jag uppfattningen i alla fall. Den unga Blanche spelades av en medelålders holländska so vid rampen presenterade sig som den 25åriga, brunögda och attraktiva Blanche och denna överenskommelse med publiken var genial. Något att sno, helt enkelt. Också den man som mest var stum men outhärlig, chaufför som körde samtliga bilar om så behövdes, skötte bilen, skjutsade och hade nån sorts makt men i sig själv inte påstod någonting mest bara iakttog och var som en sorts parasit, vad ville han. Polina ville ha honom men varför? Det finns dom som behöver en publik att leva för för att på så sätt känna att man lever. Det finns ju en sorts publik/vittne på ett Casino kan jag tänka mig. Folk som ser mig spela – det kanske förstärker känslan ?

14/11

Funderar på övningar som skulle kunna användas i projektet. Tänker att allt måste ha något med spel att göra.

Skulle man kunna:

Tänka sig att vi tittar i ett album med fotografier från Casinot i Malmö? Vi bläddar och fastnar för t.ex tre fotografier som vi gör i form av statyer, kanske att vi snarare tänker oss en film där vi tryckt på pausknappen för att studera närmare vad som egentligen händer. Eller ett bildspel där någon berättar om varje bild. Detta skulle kunna göras i tre grupper eller två.

Tänka sig att man gör en karaktär på samma sätt eller en serie handlingar som sammanbinds till en etyd/koreografi

En ljudsaga med endast ljud som berättare

Någonting runt hemliga överenskommelser och osynlig kommunikation. (spelbordet är en sån plats kanske) det finns en övning i Jurij Alschitz bok där man låter t.ex vänster betyda höger och så gäller det för betraktaren att deciffrera koden.

Eller den om ”hemliga partners”

Eller den där gruppen rangordnar sig efter valörer på spelkort som man ovetandes om eget korts valör försöker placera in sig i en rangordning

Eller efter kortens färg

Eftersom jag ser det hela som ett grupparbete behövs nog en hel del övningar för att drilla lyhördheten.

V46 följer jag en del av Staffans arbete med ettorna i Drömmimprovisation.

Tänker att detta kan man använda i vårt arbete, själva språket och terminologin.

Aktindelningen

Den tydliga publika hållningen

Tempoväxlingarna

Enkelheten och naiviteten

Ljuden och orkestern

Det subjektiva berättandet

15/11

staffan har gett ettorna ett namn som dom fått fundera på och fantisera kring. En karaktär, gestalt är kanske ett bättre ord eftersom vi inte ska begänsa vår människosyn till karaktärer. Jag funderar nu på om dessa karaktärer kan vara något att behålla in i SPELAREN projektet.

Eftersom Rikard inte fyllt 20 år än får han inte gå med på casinot itan han kommer istället att åka till Jägersro och bediva sin research där. Jag bad honom dessutom att samla på sig lite kuponger och annat som vi kan ha som rekvisita. Man vet aldrig. Han verkade tycka det var ok att själv bedriva sitt arbete på Jägersro.

Jag kontaktade rörelseläraren Richard K om att han gärna får följa med till casinot.

18/11 när jag på Staffans begäran följer ettornas möte m barn i drömmimprovisation och delger mina synpunkter på hur mötet gick kom samtalet in på det arbete som dom smakat på vad gäller ETT EGENNAMN, en karaktär, vad sätter igång när du hör detta namn. Men man kommer inte så långt utan en situation alltså skapa karaktär i provrör gåt inte. Dramatikern måste in med situationen/dramatiken. Jag föreslår att vi tillsammans ska titta på filmen Besvärliga Människor som faktiskt är ett arbete utifrån en start i karaktär. Alla säger ja på förslaget och jag undersöker möjligheten hos Maj Louise så att det alls är möjligt eftersom det måste ske på kvällstid. Dessutom har ettorna ansvar som publikvärdar och café på Bryggeriteatern. Jag tycker att det även inom SPELAREN arbetet kan vara befogat att diskutera karaktärer. Vi kommer att syssla med detta EFTERSOM VI SKA FÖRSÖKA SKAPA SITUATIONER.

Jag börjar verkligen tycka att jag borde ha något slags arvode för detta arbete eftersom jag faktiskt gör ett arbete som någon annan skulle gjort och eftersom konceptet nu ligger i mina händer, känns det som.

Hur ska jag gå vidare med detta???

Det börjar bli så jäkla mycket att hålla i huvudet och jag både roas och stressas av att en-

sam göra nån sorts planering. Å andra sidan har jag ju liksom fått förtroendet att ansvara för detta. Student eller lärare???

Plan för dag ett måndag d 22/11

Fredrik Hallér talar om Spelaren och Dostojevskij 10-12

Janos från Spelberoendeföreningne talar 13-15 (vi ska be honom berätta episoder, egen eller andras)

15.15-1630 Idé och mål presenteras. Anslagstavlan och bokbordet, fyndlådan

Finns det paralleller romanen –nuet/verkligheten

Vad vill vi berätta/påstå

Ser ni redan nu några möjliga partier i romanen som skulle kunna vara tacksamma att improvisera runt.

Casinogrupperna får samlas och diskutera hur en redovisning av studiebesöket skulle kunna se ut och innehålla.

Finns något i Janos historia som vi vill använda oss av

Påminna om drömspelstekniken,

Ett framförande på högst 20 minuter, vore idealet

Om vi nu faktiskt ger oss i kast med att försöka att inte bara gestalta situationer utan också en människa måste vi försöka skissa med vår vida blick.

Vad ska vi kalla vårt projekt?

(skulle kunna göra övningen med plastkassen, vems är påsen)

Plan dag två, tisdag d 23/11

Redovisning av casinobesöket

Redovisning Jägersro

Justeringar och finslipning, då kan grupper blandas och vi tar vad vi har och snor hej vilt.

Indelning i tre grupper som ska arbeta på några sekvenser/scener ur romanen. Tre grupper om fyra.

Här kanske kan vara på sin plats med någon gemensam övning, Henry kan detta bättre än jag.

Plan dag tre: grupperna får jobba själva med att skapa scener ur romanen och jag går runt , coachar och antecknar. Vill vi ha rekvisita och möbler?

Återsamlas innan dagen är slut då vi förbereder morgondagens samtal med casinopersonal.

Vad vill vi veta? Vi bestämmer vilka som ska inleda samtalet och som för anteckningar.

Förutom jag bör det vara en i varje grupp. Om möjligt redovisar vi något inför dom. Eller dom får berätta en sekvens som spelas upp i drömspelsteknik.

Om inget finns att gestalta föreslår jag en sekvens/dröm/scen/händelse som dom gör.

Något ur romanen.

Rapport från dag ett den 22/11

Fredrik H berättar om ryssland under Dostojevskijs tid. Hur adeln plötsligt får obligationer och casch. Önskan att vara en europé. Mattias har läst om spelandets historia och där sägs att rouletten uppfanns på kurorten.

Livegenskapens upphörande 1861

De olika graderingarna på en tolvskala och där general är högst på den militära graderingen och var finns då vår huvudkaraktär? Vi får en doft att Ryskt 1800-tal. Vilken lyx att bara kunna önska sig en lektion om Dostojevskijs tid och sen få det. Men eftersom vi knappt hunnit börja vårt arbete så finns ännu inte så mycket frågor, det blir ett svep. Jag vet ju inte hur mycket vi kommer att använda från romanen och vi hinner inte fördjupa oss i Spelaren.

Vi är fortfarande nyfikna när Fredriks lektion är över och det är gott så. Herregud så mycket det finns att utforska, livet räcker absolut inte till.

Följande karaktärer finns i romanen

GENERALEN

POLINA ALEXANDROVNA

MARJA FILIPPOVNA

BARNEN MISJA OCH NADJA

MADemoISELLA BLANCHE

ÄNKEFRU COMINGES

FRANSMANNEN MARKIS DE GRIEZ

ENGELSMANNEN MR ASTLEY

BARONEN

BARONESSAN

FARMOR ANTONIDA VASILJEVNA

BARNJUNGFRUN FEDOSIA

KAMMARJUNGFRUN MARFA

ALEXEJ IVANOVITJ

SAMTAL M JANOS kl 13-16:

Janos var så öppen och generös och berättade sitt liv som spelberoende. En spelfri spelare. En spelberoende som inte spelat på 7 år.

Han börjar sin berättelse när han som liten spelade kula med sin bror. Han vann aldrig utan lånade av broderns kulor för att kunna lägga tillbaka när han vunnit. Samma sätt att tänka som härjar i vuxenspelandet. Att gå över gränsen för vad som är rätt och fel. Från kula till flipper till trav till bingo. Han ville vara duktig, han var duktig när han kunde tipss pappa om hästar på travet. Om hans gissningar slog in kallades han duktig. Att vara duktig var viktigt.

Det fanns två vägar till det goda gänget eller det roliga gänget. Han valde det roliga och sökte kicken, det farliga livet. DUKTIG. Aldrig nöjd – vill ha mer å mer. Slitas mellan spel och vänner

Mamman blev en medberoende

Det ordar sig- mentaliteten

VÄRLDENS SNABBASTE LÖN dvs lönen var slut den 26:e.

Snabba resultat trav och dagens dubbel

Janos berättar en episod när hans kompis jättestor kille bad honom sluta spela vid Black Jackbordet och i stället komma och snacka m kompisarna. Han visste att denna kille skulle lätt kunna lyfta honom därifrån men styrkan i Janos blick och NEJ gjorde att kompisen lär honom vara kvar vid black jack. Den bästa kompisen var Black Jack

Att icke vara närvarande

Janos berättar att han försökte bryta mönster och flytta från stan t Gävle för att komma bort från spelmiljön. Det gick bra ett men sen fick han hand om festkassan. Och det avgörande ögonblicket när restaurangägaren sa att ”det kan vänta till måndag”

En extra trigger att spela för andras pengar för då måste man vinna tillbaka

Att stoppa pengar i olika fickor

I föreningen pratar man aldrig summor utan beteenden

Ekonomi är konsekvensen av ett beteende

”jag har hela tiden känt att spelandet inte varit normalt” ”jag trodde jag var ensam om detta problem”

Janos berättar om en smärtsam händelse när han tjej skulle föda deras andra barn och han hamnar på centralens Restaurang vid rouletten.

Kungen på Jägersro och sveket när frun skulle ha ett underklädesparty och han spelat bort alla pengarna

I VILKEN ORDNING SKA HAN BERÄTTA?

1 allt är bortspelat

2 vill du ta tillbaka mig

eller tvärtom

Att leva ur hand i mun

Droppen blev mötet m en bookmaker och odds-spel

Tvångsspelandet

”jag kommer aldrig att kunna betala tillbaka till mamma” han vet inte ens hur mycket han lånat av henne men det är ofantliga summor

Pengar som brinner duktigt i fickan

”jag var två personer dr Jekyll and mr H”

Nu ser han den största vinsten den att slippa ljuga

SPELBEROENDE ÄR ICKE ERKÄNT BEROENDE (socialstylezen)

14 miljoner går till behandling av spelberoende, det är samma summa som svenska spel omsätter på en vecka!!!!!!!

Jack VEGAS

3% av dom som spelar i Sverige står för hela omsättningen

Flyktspelare är sådana som ofta har en annan problematik som behöver behandlas och som dom vill fly från – vanligt vid maskinerna

Om vi kom till föreningen så skulle vi inte kunna peka ut vem som var anhörig och vem som var beroende

När man börjat acceptera sitt beroende och känner att livet återvänder är man ofta i ofas med sina anhöriga som aldrig kan släppa oron

Janos ger os fria händer att använda det han berättat

Eftersnack i klassen

Vi måste hantera allt detta vi fått av Janos med respekt och vördnad. Vi kan inte berätta dokumentärt vi ska göra teater och det kan innebära att just Janos kommer att reagera på en tolkning av han berättelse. Vi ska se till att försöka försvara att vi valt att berätta just så här.

Vi ska bjuda in Janos till ett arbetspass så att han får se hur vi jobbar. Han berättade att redan nu finns många på föreningen som vill komma – alltså finns här redan en publik som ställer krav. Bra och läskigt. Vi kan påminna oss om att det alltis finns en sorts verklig bakgrund till det vi gestaltar på scenen, det är lätta att glömma ibland.

Jag presenterar lite kringmaterial, böcker och artiklar, vi fick också material av Janos.

Tankar om morgondagen

Att var och en tänker ut något som vi sceniskt tror vi kan berätta ur Janos liv eller historia

Vi kan börja med att berätta något vi särskilt minns eller vill föra fram.

Redovisa våra intryck på casinot och Jägerso

Nu har projektet med åk 1 börjat

Jag ser som en idé att be dom verkligen vara på hugget i jakten på information och att samla material. Kleptomani liksom

Jag tänker mig detta som ett modellarbete dvs tanken ”om vi var en teater” och skulle sätta upp en pjäs med detta tema SPELBEROENDE så har vårt publikarbete redan börjat. Dels är Janos och han grupp redan på hugget och förväntar sig få se något på scenen som ska beröra deras verklighet. Och till det alla som cirklar runt dom. Vidare kan man tänka sig själva skolan som en grupp publik man vill nå men hur ska vi göra dom intresserade. Bara det att vi själva utstrålar att vi brinner för detta kommer att göra dom nyfikna. Ska vi göra enkäter om deras spelarefarenheter eller ska vi sätta upp små lappar eller

Detta handlar om att våga stå för sitt projekt och att finna vägar att nå ut med det.

Jag känner att detta är något som verkligen får fäste hos eleverna och jag tror att dom känner sig nödvändiga på det viset att jag inte blir den som vet mest utan att vi undersöker tillsammans. Jag vet ännu inte vad min erfarenhet kommer att falla ut i. Det är sant att jag inte har något större förspång annat än att jag initierat idén

Naturligtvis kommer jag och Henry att ha en plan för varje dag men jag fantiserar om att dom själva ska ha behov av att styra även detta. Det är glädjande att dom under besöket av Janos var så hungriga på att få veta och vi slutade den träffen med mersmak. Naturligtvis finns det splittring i det att dom hela tiden ska engagera sig i annan undervisning. Om detta vet jag för lite ännu. Naturligtvis hade det varit underbart om allt fokus låg på just detta. Det borde vara möjligt att få till på sätt och vis.

Idé med anslagstavlan och bokbordet och fyndlådan är ju att man utanför våra timmar ska kunna gå dit och liksom påminna sig om temat och kanske läsa en liten stund. Jag hoppas att vi kommer att samla på oss lite mer sinnliga saker än det som nu finns där, första dagen. Jag hade lagt upp alla spelkort, dom jag vann på casinot, i en vacker stjärna

i teorirummet så att vårt rum liksom skulle vara dekorerat med vårt tema när Fredrik talade Ryssland 1860.

Dag två den 23/11

Nu måste vi upp på golvet och arbeta! Henry o jag hade ett litet planeringsmöte där vi bestämde denna vecka och nästa – i väldigt grova drag. Vi kallar denna vecka inventering dvs. vi går igenom våra observationer på casinot och Jägersro. Vi gör detsamma med besöket av Janos och vidare till Spelaren.

Jag ser det som att vi samlar på oss en hög med material som vi sen diskuterar hur vi ska förvalta.

Vi började sen passet med att tjejerna o killarna o Rikard fick förbereda ett sätt att berätta om sina besök. Dvs tre grupper varav en med en person-Rikard. Jag ingick i tjejgruppen (med låg profil) tekniken var bildspel eller film där man trycker på pausknappen. Tjejgrupp redovisade först ett collage med start i entrén där vi tog in att vi hade fel skor, snurrades vidare till introduktionen m mousserande vin och en likgiltig presentatör som berättade om alla spel. SATSA PÅ EN LYCKAD KVÄLL Sen en lyckad måltid även för vegetarianer vidare till roulettbordet där vi gjorde en liten handkoreografi croupieren och Malins fråga om vad klockan är , ljud från maskinerna och rökande spelare stirrar tomt.

Killarna gjorde en skiss på BLACK JACK BORDET och väldigt bra casinobord. Sen gjorde dom ett pokerspel som underligt nog var väldigt underhållande fast obegripligt för oss. Hemligt och bra. Dessutom gjord dom en bra beskrivning av förvirring på casinot

Rikard gjorde en scen med upptaget ljud från Jägersro, ett lopp i kyla utan vinst.

Därefter snackade vi lite fritt om våra upplevelser från casinobesöket. Vidare ett låångt samtal om vad vi vill berätta. Vi enades nog om att själva Casinomiljön är en bra grundmiljö att utgå ifrån. Låt oss kalla det att vi kan befinna oss i 3 världar casinot, Janos liv och Spelaren,

Alla fick i uppgift att välja ut en sekvens ur Janos liv som berörde eller fastnade. Medveten om att många starka sekvenser fanns men uppgiften blir att välja en och också att tänka på varför den berörde mest. Tanken är att vi i morgon ska jobba lite med detta. Halva tiden och sen gruppindelning inför arbetet med Spelaren. Samt förbereda frågor inför Torsdagen möte med Casinopersonal.

Det gäller att inte ta på sig för stort mått av ambition utan tidigt göra begränsningar för att komma åt ett djup och bredd i frågan Spelande

Jag tycker vi ska be Janos komma tillbaka redan torsdag nästa vecka så vi kan fortsätta vårt samtal m honom då. Och att vi redan nu på torsdag ska visa lite för casinopersonalen.

Det gäller att jobba snabbt och koncentrerat och kanske lägga lock på intressanta diskussioner. Henry verkar lugn och trygg. Och han är bra på att bevaka den pedagogiska aspekten. Att inte hamna i illustration t.ex Jag tänker att vi måste våga vara subjektiva

Dag tre 24/11

Henry borta på begravning.

Jag ringer Robert J på casinot och checkar att han verkligen tänker komma i morgon. Han verkar lite tveksam och undrar varför egentligen. Jag trycker på vikten för oss att få veta om casinots policy nu när vi fått en så levande beskrivning av en baksida. Att vi jobbar med båda sidorna av spelandet att vi är nyfikna på hur dom arbetar där och framförallt själva spelansvarsbiten. Jag förberedde honom på att vi kanske visar upp vår skiss på casinot.

Vi ägnar större delen av vårt pass till Janos berättelse. Sandra berättar att hon fastnade för sekvensen när han åkte till Gävle för att byta miljö och sen slutade på Solvalla. Sandra fick dela in sin berättelse i olika scener och sen fördela roller i scenernas ordning. Sandra blir som experten eftersom hon har sitt skäl till att just detta berättelse drabbade henne. Sen blev det ett rejält grupparbete där Sandra agerade lite som regissör för sin scen. Vi konstaterade att det blev lite ofokuserat och ett ”trampande” istället för att verkligen använda sig av drömmimprotekniken. Jag tycker vi kan använda oss av drömmimprobiten när vi tycker det är den bästa formen och kasta den av oss när vi inte vill ha den. Sandras berättelse fick 6 scener

- 1 .casinot där Janos/Anders förlorar på rouletten och bestämmer sig för att lämna malmö och sitt gäng
- 2 resan till Gävle , alla tankar och röster från det gamla livet
- 3 mötet med brorsan och brorsans misstänksamhet men som blir ett stöd
- 4 Anders på komvux, elevkåren och festansvar, ansvar för festkassan
- 5 Julfestförberedelser och svårigheter att få betala m festkassan till ägaren
- 6 Julfesten, lekarna, spriten och återfallet DÄR DEN AVGÖRANDE PUNKTEN LIGGER I ATT RESTAURANGÄGAREN SÄGER NÄR PENGARNA SKA BETALAS ” det kan vänta till på måndag

Vi samlar denna skiss till säcken av material. Konstaterar att vi kan förbättra och tydligare fokusera huvudpersonen och att titta på den dramatiska kurvan. Och vad som händer inuti Anders under denna lilla pjäs.

Vi går vidare till Idas val ur Janos liv. Ida fastnade för detta att Janos så tidigt fick höra att han var duktig och detta med att vara svarta fåret och när han var med sin pappa på Jägersro.

Detta var en svårare historia att klura ut. Ida valde att börja hemma i familjen och att få fram att Janos till skillnad från sina syskon hade så dåliga betyg. Ingen liksom såg honom. Nästa scen är på Jägersro m pappan som inte tar in pojkens tips/gissningar om vilken häst som skulle vinna. När pappan till slut lyssnar och vinner säger han DU ÄR SÅ DUKTIG och pojken hyllas som en hjälte och alla vill nu höra hans tips. Vi konstaterade att vi saknade något i relationen pappa – son på Jägersro . Denna lilla pjäs hade sina svårigheter med fokusering och lyssning. Till nästa gång föreslog jag att vi faktiskt skriver ner det med repliker så att vi försöker fördjupa genom att rensa. Jag tror den biten kan bli en liten pärla.

Sen börjar en diskussion om spelande:

NÄR MAN FÖRLORAR OCH ÄNDÅ FORTSÄTTER
EN SPELARE TROR PÅ NÅGONTING
EN SPELARE BLIR ALDRIG NÖJD

HUR FUNGERAR MAN NÄR MAN FAKTISKT TROR ATT OM MAN TAR KULOR UR EN BACK ATT MAN EGENTLIGEN FYLLER DEN M KULOR
 VAD VILL MAN FYLLA MED SIT'T SPELANDE? Ett hål i oss, tomheten
 VARFÖR SLUTAR MAN INTE NÄR MAN HAR 10000? JO SPELET PÅGÅR
 HELT ENKELT TILLS DET ÄR SLUT, STÄNGER ELLER PENGARNA ÄR SLUT
 VAD ÄR GIRIGHET? ÄR DET SAMMA SAK SOM ATT ALDRIG BLI NÖJD
 MAN GÅR IN I EN ROLL NÄR MAN KLIVER IN PÅ CASINOT, MAN LÄMNAS
 SIN PRIVATA PERSON MED JOBB OCH FALUKORV OCH KLIVER IN I NÅ-
 GOT ANNAT

SMILE YOU ARE ON STAGE

DET ÄR INTE PENGAR LÄNGRE – DET ÄR MARKER OCH DOM HAR MAN
 KÖPT

JAG KÖPER MIN TID FÖR ATT FÅ VARA LEVANDE I NUET

MAN FLYR FRÅN KONSEKVENSERNA

DET ORDNAR SIG

DET FINNS INGET MINNE BARA EN FRAMTID

MOMENTET SPÄNNING HUR KAN VI GESTALTA DET?

Jag tänker på parallellen vara duktig och aldrig duga i relationer som man aldrig kan
 göra nog i

FINNS DET EN TRYGGHET I ATT FÖRLORA

RISKEN

MODET

”jag tittar aldrig på minneslappen på bankomaten när jag vet att jag lite pengar” Erik

sen gör jag gruppindelning inför nästa fas som handlar om romanen SPELAREN
 Dem får uppgiften att i varje grupp (tre grupper om fyra) välja ut en bit från romanen
 som dom förbereder och visar. Att dom då har karaktärer och kanske repliker som går att
 hämta från boken.

Detta ska arbetas med på fredag em. jag ber dom också att fundera lite på publiktiltal
 och om vårt tema kan svälla ut lite på skolan. Att kanske undersöka andra elevers spelva-
 nor osv. Sätta upp reklam om spel eller annat som kan göra publiken nyfikna. Också att
 leta lite trix och spel som faktiskt kan göras tillsammans m publiken. Några ska göra en
 lista på spel för att se vad som räknas som spel och till vilken kategori

Varför gör vi detta på en skola tänker jag:

Vad kan man röna ut i form av skådespeleri, berättelse dvs gemensamt berättaransvar
 men publiken hela tiden i åtanke. Kan vi samtidigt lära oss något om vår samtid som vi
 övar vårt hantverk? Jag tänker att ju mer jag vet om det jag berättar desto mer har jag att
 berätta och då kan jag också variera mitt scenspråk. Vi påminns konkret hela tiden om
 vad vi vill berätta och snöar inte in så mycket på själva det personliga utförandet för det
 är just nu inte uppgiften. Just nu samlar vi gemensamt material. Men jag tänker mig att
 vi med spelaren ska jobba lite med var och ens motiv och handlande i en situation. Jag
 tror det kan vara härligt för dom nu att pröva på lite gestaltning. Fantasier om tid som är

svunnen och som dom bara fått en liten introduktion till.

Dag fyra 25/11

Vi spelar upp våra observationer från casinot för vår gäst Robert. Han är förtjust och kluckar igenkännande och säger efteråt att det finns saker man kanske skulle ändra på där på casinot....

Vi får besök av Robert Jontag från Cosmopol som berättar om sitt arbete på casinot och främst om spelaransvaret.

Han talar om att befinna sig i en gråzon mellan säkerhet och affärsverksamhet. Det handlar om gaming alltså inte gambling

Tre typer av spelare normalspelaren problemspelaren den spelberoende
Skillnaden mellan de sista två handlar mycket om hur man lägger tid till spel. Problemspelaren tänker mycket på spel medan den beroende lägger ner mycket tid på spel. Spelberoende är en dold sjukdom

Det tar ca 3 1/2 år att bli det medan det tar cirka 7 år att bygga upp en alkoholism
Robert talade länge om casinots besöksförbudavtal. 6 mån, 12 eller obestämd tid m en månad uppsägning.

Det utfärdas ca 30 avtal i månaden och 25% kvinnor

Han berättade om många fantasifulla förklaringar till att vilja bryta avtalet. Att det också funnits dom som velat teckna ett avtal utan att sätta sin fot på casinot.

Men att stänga av sig från casinot är ingen mätare på spelberoendet eftersom man kan spela på Jägersro eller annat helt utan kontroll. Casinot tar ändå ett slag ansvar även om det ju blir dubbelt eftersom man vill få in pengar hela tiden.

En ny kategori spelare har dykt upp nät-spelaren. Det är mannen med pengar hus familj och bra jobb och som har stort intresse o kunskap om datorer. Det går lätt att spela bort en förmögenhet på nätet.

Henry kom med i slutet på samtalet och vi hann inte mer denna dag.

Träffar Henry och rapporterar om gårdagen och planerar lite framåt. Det är viktigt att påminna sig om målet med denna undervisning. Jag förstår men känner föga lust till det märker jag, kanske är jag för kunskapshungrig själv och samtidigt lite resultatriktad. Jag är så upptagen av att jag tror att om man riktigt vet vad det är man vill berätta och försöker gestalta det så blir det så att man analyserar handlingarna av nödvändighet utan att man måste renodla det. Kanske har jag missuppfattat. I detta arbete verkar vi alla vara medvetna om att EN SPELARE kan nästan vara som vem som helst och att det nästan är omöjligt att se skillnad på spelberoende och anhörig och att vi inte vill schablonisera men visst har vi ändå nytta av statistiken. Jag tänker att om vi ska göra en ur statistiken man låginkomsttagare utan högskoleutbildning så kan man ändå göra honom nyanserad och vi kan få syn på något som rör hans beroende.

Henry och jag tänkte lite runt formen och vi tror nog att vi ska ha casinot som en grundmiljö. Att vi sen dyker ner i olika storys och att då kan vi blanda de bästa bitarna från Spelaren och Janos. Dåtid och nutid huller om buller eftersom vi kanske ändå kommer att fokusera på beroendet.

Nästa steg är nu att ge sig på romanen och vaska ut lite där, men vi måste samtidigt få fram lite mer Janos berättelser. Vi låter grupperna välja en ny Janos själva och presentera för alla på så sätt får vi fram tre till men att alla får berätta sin bit och sen väljer grup-

perna. Det betyder bara att alla inte får höra alla men till det räcker inte tiden. Nu måste vi börja begränsa oss. Alltså två veckors arbete till insamling och inventering av material. Tre dagar till att knyta ihop och finna formen för redovisningen. Jag tycker det är viktigt att ha redovisningen som ett mål och inte bara tänka att vi redovisar där vi är den dagen. Jag vill att eleverna ska vara angelägna att berätta något särskilt!!

Jag går till Maj Louise och reder ut i sista veckans planering. Redovisningstid spikas och utvärderingstid. Jag känner att det är nödvändigt för mig att få detta utvärderat för att kunna gå vidare. Jag vill också ha en stund direkt efter redovisningen där vi pratar om upplevelsen av att redovisa inför publik och be dom samla sina intryck inför utvärdering. Det är sannerligen ett sjå att roffa åt sig tid. Det är så jäkla mycket som dom ska hinna med nu innan lovet. Jag tycker att dom bara skulle ha teknikämnen parallellt med ett block av denna typ. Jag fattar inte varför dom ska läsa dikt just nu t.ex. jag tycker dom splittras. Undrar vad dom själva tycker

Det är som att inte respektera att dom faktiskt blir engagerade, som jag tolkar dom i alla fall. Detta arbete är ju på sätt och vis unikt så varför inte ge det största möjliga chans. Om jag ska gå vidare med ett projekt av denna typ ska jag kräva att det inte finns annat än teknikämnen parallellt och helst skulle det finnas större kontakt mellan tekniken och scenframställningen. Eller så är det skönt för dom att bryta av med något helt annat men jag tror inte man ska blanda fler saker som kräver liknande engagemang. I scenframställning handlar det ju också om att förbereda sig och inte bara vänta på pedagogens program. Jag tror jag ska ta upp det lite inför nästa vecka. Att jag önskar att dom till nästa pass har något dom vill pröva om än så litet.

Dag 5 25/11 Vi samlas och pratar lite om hur det kändes att spela upp casino-kvällarna för Robert.. Vi konstaterade att man känner ansvar för sitt berättande när man hade honom där, att plötsligt fick saker en annan betydelse och mindre allmänt. Detta är ju bl.a det centrala i att använda sig av referenspublik så att man påminns om den verklighet som idén anknyter till. Det gäller ju alltid att påminna sig om att det jag gestaltar någonstans har en verklig anknytning.

Jag tog upp detta med att vi alltid slutar våra arbetspass med att påminna om vad som ska hända nästa dag så att var o en kan fundera på något man vill pröva eller utveckla osv. jag bad också dom att ha skor på fötterna när dom arbetar. Lite för att ta bort den privata bekvämligheten och tryggheten i sitt privata hasande i sockor.

Sen arbetade dom i sina tre grupper på olika scener ur romanen. Jag gick runt men tyckte inte det fyllde någon särskild funktion. Jag kunde påminna dom om att VAD ÄR DET NI VILL BERÄTTA MED JUST DETTA MOMENT ung.

Detta redovisades och diskuterades. Jesper påpekade att han själv inte lagt ner sin fulla energi och därför missade något, detta kom han på när han såg andra i full energi. Det blev ett öppet samtal om varandras scener och lite tankar på att hur gör man det vi vill visa tydligare. Eleonora ville inventera olika tekniker att arbeta med. Men jag tycker vi inte ska tänka så utan istället verkligen försöka klura ut i vad vi vill berätta och att det ger formen/tekniken.

I en av scenerna synliggjordes Spelarens tankar och det födde en idé att det liksom är väldigt sant med vad vi uppfattat från våra researcher – att det inte syns vem som är den beroende eller att inga känslor visades på casinot. Sandra föreslår ett undersökande av

detta.

Vi har nu bestämt redovisningstid och att Janos följer arbetet på onsdag nästa vecka . Vi bestämde att vi inventerar material nästa vecka också men att sista veckan ägnas formen för redovisningen. Att vi släpper in publiken i ett casino och alla fantasier runt det. Jag känner mig nöjd efter denna första vecka och tycker att vi erövrat en hel del- vi konstaterade att vi vet så mycket mer än det vi kommer att kunna redovisa. Härligt

Dag 6 29/11 måndag

Erik och Rikard borta. Flera kändes trötta och i låg energi

Kanske ska vi inte börja med att sitta utan att göra något direkt.

Killarna hade under lördag kväll och natt spelat poker. De hade helt enkelt blivit helt uppslukade av spelet, klätt upp sig och rökte cigarr och drack whisky. David märkte att han blev väldigt sluten i sig själv när han låg dåligt till och mer öppen och social när det gick bra. Jesper blev mer öppet sur i förlorarläget.

Vi listade spelartyper och kände att vi måste vakta på hur vi begränsar och gör schabloner. Ändå fick vi fram en lista och undersökte om vi kunde visa dessa typer som på en catwalk. David Anders och Jesper visade en skiss m musik Pink Floyd på ett sätt att presentera typerna. Jag läste upp de olika karaktärsbeskrivningarna och var och en presenterade sig . Först var alla den gråa massan som sen på casinot klev in i sin roll. Vi spånade vidare på att kanske låta någon vara SVENSKA SPEL som presenterar dessa och för att visa att typregsitret kanske är oändligt bör vi ha mycket fler typer än de vi visar. David snappar åt sig rollen som SVENSLKA SPEL och till i morgon ska några sätta ihop en lista på karaktärer. Mikrofon kommer att skaffas.

Sedan diskuterade vi om det kunde finnas fler situationer från Spelaren som vi ville arbeta med men vi la det åt sidan och istället jobbade vi i två grupper som presenterade var sin situation ur Janos liv med focus på anhörigbiten. Grupp 1 valde att berätta om backen med kulor . och Grupp 2 när Janos helt låtit spelandet tagit över och frun/cheffen till slut ställer ett ultimatum.

Ultimatumsituationen blev mycket allvarlig och vi kom bortom underhållningsjävulen. Kulspelandet hade en särskild kvalitet i att barnet brodern sa att han skulle göra ett speluppehåll och låste in sina kulor. Denna sekvens kan stramas åt och inte vara så illustrativ utan snarare arbeta med det sinnliga. Vi behåller båda situationerna till vår säck av material. I morgon ska vi på ett stort block skriva ner det vi nu har av material och så får var och en ansvar för en bit.

Ida ska göra en enkät som ska kartlägga skolans elever o personal och deras spelvanor.

I kulscenerna använde vi ljud från pianot som finns i lokalen och ett förslag är att man i den scenen kanske använder sig av stumfilmskomp för att få fram spänningen i att stjäla kulor.

Vi ska hämta mattor från förrådet i morgon kl 10 och kanske vill vi bygga upp lite nivåskillnader i lokalen. Mattias tyckte vi skulle försöka rikta lite lampor och slippa detta hemska arbetsljus. Jag vet inte hur skolans tekniker har det med resurser och tid.

Vi ska också samla in förslag på vad vårt program ska kallas. Att vi skriver förslag ano-

nymt på en lapp och sen drar vi upp och röstar/diskuterar

Dag 7 tisdag

Malin o jag hämtade två mattor på förrådet. Mikrofon fanns riggad och jag satte upp stort papper där vi sen skrev ner det material vi hittills samlat . dvs det sceniska materialet. Professor från Teaterskolan i Helsingfors på besök och jag fick känslan av att han manifesterade något slags macho beteende genom att, mitt under vårt arbete, fråga om vi tänkt på aktiespelet/ aktiemarknaden och att Gustav III införde spelet i Sverige. Tur att vi visste dessa saker. Undrar om en gäst hade gjort det samma om läraren varit en man??? Fick känslan att professorn önskat eller kanske förväntade sig att vi skulle säga ”åh, det har vi inte tänkt på, tur att DU kom och påpekade just detta.” jag blev sen lite irriterad på mig själv att jag alls brydde mig om han närvaro men jag tyckte att vi just när han kom höll på med väldigt röriga och ”platta” grejor.

Vi arbetade med att etablera grundmiljön som ska göra det möjligt för oss att berätta fragment från romanen och Janos liv. David hade samlat alla spelartyper på en lista och nu prövade vi på att presentera dom. Men vilka är det då som blir presenterade? Vi vill få fram att man faktiskt lämnar sin vardag och kliver in i en fiktiv miljö och en ny roll. Pink Floyd musiken döljer problemen vi måste lösa det utan musik och mycket diskuterades just runt vem David då är. Vi kom fram till SVENSKA SPEL och att han är som skaparen och alltså behöver alla dessa för att företaget ska löna sig så bra. Bäst blev när Svenska Spel presenterar alla typerna som samtidigt etablerar casinot och får sig en roll tilldelad. Vi lägger också till en del karaktärer från romanen och ur Janos liv/medberoende. Vi plockar in en scen ur machokvällen – den om dom vilsna scenskolemänniskorna på besök som inte känner casinokulturen. Vi plockar in klockpaniken och att Henrik får vara en som tagit sig in trots att han skrivit på ett avtal och alltså måste lämna lokalen. Vi diskuterade mycket huruvida vi kan ställa oss bakom att vi berättar så svartmålat om svenska spel. Detta föder direkt tankar om vad vi vill berätta. Jag tror vi har en sorts skiss på hur vi kan börja det hela och jag kommer att föreslå att vi går från detta till att berätta flykten till Gävle och via casinot till att en kula rullar av roulettbordet och blir starten till scenen om kulorna.

Att det blir så viktigt vad vi berättar gör ju att de flesta är på hugget. Sara och Malin tappade jag bort i dag och särskilt Sara. På hennes en fråga fick jag en känsla av att hon inte riktigt var med på vårt sätt att berätta. vet inte. Det var nog oklart hur vi kunde förhålla oss till verkligheten, det vi faktiskt varit med om. Redovisa vår upplevelse eller hur det fatiskt var. Jag var nog otydlig.

Dag 8 onsdag

Klassen hade själv kommit fram till att dom ville ha en kort uppvärmning innan vi börjar vårt pass. Jag hade i går frågat om dom själva tyckte att dom var det när vi börjar på eftermiddagarna men då sa dom ja men förmodligen har dom upptäckt att vi har det lite trögt i början. Utmärkt initiativ!

Janos satt med hela eftermiddagen och Henry var med till halv tre. Vi började med att dra igenom det vi gjorde dagen innan som handlade om etableringen av vår spelplats. Jag föreslog att mattorna rullas ut som start på ”spelet kan börja” och David hade skrivit

ut en text som han prövade och det hela fungerade tillräckligt bra. Vi gjorde några små justeringar/förbättringar = förtydliganden och vi fortsatte vidare in i berättelsen "flykten till Gävle", Sandra fick då inta platsen som ansvarig/regissören. Detta fungerar väldigt smidigt eftersom vi redan gjort den uppgörelsen och ansvaret för den gemensamma berättelsen stärks när dom slipper en regissör utifrån, vilket hade blivit min funktion. (eftersom jag rimligtvis blir en auktoritet i egenskap av bärare av erfarenhet etc) dessutom tränas dom verkligen i att samarbeta och lyssna på varandra. Min funktion är att coacha. Jag gav förslag på övergångar mellan scenerna och när väl det tänkandet var etablerat märkte jag att deras fantasi kring form och sätt att berätta stimulerade till att föda nya egna övergångar och lösningar som hela tiden bollades runt frågan vad vill vi berätta med just detta då. Vad betyder det om vi i stället gör så här osv. Vi var ju alla väldigt medvetna om Janos närvaro när vi började jobba med "flykten t Gävle", det blev verkligen ett koncentrerat och konstruktivt klimat och när sen Janos för en stund fick ordet och vi samtalade om vad han sett och dessutom förklarade att han blivit väldigt tagen av berättelsen. Han förstod att vi använde oss av hans liv men att vi inte alltid berättar precis som det var utan att vi tar bitar som gynnar vår berättelse. Jag hade, när vi började i dag, pratat lite om gårdagen och förtydligat lite kring hur jag ser på användandet av research att det kanske inte används precis som vi upplevt det utan att vi placerar om ordningen ibland. Jag riktade mig särskilt till Sara som jag tyckte jag varit luddig mot i går. Janos berättade också att han haft gråten i halsen och att det byter nog att han inte riktigt är klar med detta i sitt liv. Han precis som vi bearbetar detta ämne. Att detta – teater- kan vara så starkt blev nog en upptäckt för många och ett bästa betyg till alla eleverna på att det dom gör är viktigt och angeläget. Detta stärker tron på teater i stort och på dom som skådespelare i smått. Och ändå sysslar vi inte så mycket med gestaltning av enskilda karaktärer utan vi koncentrerar oss på berättande, handlingar och situationer. Janos var mäkta imponerad av eleverna och vi har fått en ny vän och en blivande publik. Vi fortsatte vidare till berättelsen "kulorna" som Anders ansvarar för. Sara fick ta hans plats så att Anders kunde vara ögat utifrån. Nu är ju halva gruppen utan roll i den berättelsen och det blev ett formmässigt nytt grepp att ta ställning till. Dom blev som iakttagare på gården eller som i uttrycket runt ett roulettbord. Berättelsen slutar i ett slagsmål mellan Sandra o Henrik vilket födde idén till nästa scen "Klistet" som Eleonora ansvarar för. Där kunde Janos hjälpa oss med hur Jesper skulle bete sig framför TVn med V5programmet och hur det egentligen går till. Janos hade verkligen hjalat hur att hjälpa oss som referens, han vill också få fram en bra historia och kunde verkligen hålla isär sitt eget och vårt. Angående själva slutet på denna historia blev det diskussion huruvida vi vill att Jesper vill ta hjälp och sluta spela eller om arbetskamrater o vänner inte fattar att han är beroende eller ska vi visa en person som går till ett första möte. Vi letar ju samtidigt en övergång eller vart vi vill sen till vad. Vi slutade utan att ha kommit fram till något vi alla är överens om. Janos avslutade med att säga att han borde betala gruppen för detta eftersom detta fungerar som terapi, behandling men vi ger honom det i present eftersom han gett oss så mycket arbetsmaterial. Dessutom berömde han gruppen förmåga att arbeta tillsammans och för att dom alla tar ett så stort ansvar för detta tema. Han beställde en föreställning till föreningen. Kan detta gå att ordna?? Han ville ha en inspelning av detta men det motsäger jag mig för det går inte att över-

föra utan detta handlar om teaterns unika möjlighet att bara finnas NU. Smärtsamt men härligt. Jag vill däremot dokumentera detta för eget bruk till mitt magisterarbete.

Efter skoltid tittade vi på filmen Besvärliga Människor och jag inledde lite kringkopplingen m vårt arbete och research och till karaktärsnamnen som Staffan gett dom. Det kändes igen väldigt värdefullt att bara finnas på skolan som en som finns ute i yrkeslivet. Att vara pedagog och samtidigt verksam på en teater borde vara en självklarhet. Det finns en naturlig koppling till de som dom sen kommer att bli. Man kan ventilera de myter och fantasier som odlas runt verkligheten. Min bild av verkligheten är inte deras för dom menar kanske teatern och jag menar vardagen och livet utanför teatern.

Jag vill gärna att de övriga magistrarna ska se vårt arbete och att Ylva Gislén gör det eftersom hon kan hjälpa mig till att få nys på själva uppsatsbiten. Hur detta kan komma in i magisterarbetet. Likaså att få hjälp till dokumentation av själva redovisningen. Kanske att jag faktiskt ska banda utvärderingen.

Eleverna har nu gjort en enkät för att undersöka spelvanor o.dyl bland alla på skolan.

Dom har också satt upp lite svenska spel reklam på skolan, vilket redan väckt en del rabalder och i bästa fall skapar detta ett intresse för vårt projekt. Det ingår i mitt projekt att skapa intresse för sitt arbete och att liksom locka en publik. Ganska tidigt har vi ju redovisningen som ett mål eftersom det hela tiden formuleras som något vi vill berätta.

Om våra nya kunskaper och kanske en hållning rörande svenska spel och den komplexa frågan huruvida staten ska finansiera ett sådant risk projekt som spel och kasino.

Jag tror att vår redovisning ska mynna ut i ett samtal mellan eleverna och publiken och det kan bli riktigt spännande eftersom vi har både spelberoendeföreningen och casinot där.

Dag 9 torsdag

Kort uppvärmning. Rikard var tillbaka efter sjukdom och han fick se det vi hittills satt ihop och vi gick vidare till att fortsätta vår berättelse från det att Jesper får ett ultimatum och innan det pratade jag lite om varför vi inte bör sluta efter hans utan snarare före så kan vi senare låta honom välja att ta hjälp eller inte. Vi hittade en fin övergång från detta via ett trolleri m mattor och in i en annan tid, Dostojevskij, och till Mattias berättelse om farmor. Vi stötte på en ny typ av problem i och med att vi hade en litterär förlaga och inte en tydlig berättelse med liksom färdiga situationer. Samt lusten att kanske visa en annan tidsepok. Jag föreslog att vi skulle gå tillbaka och titta i romanen vad som faktiskt står där och försöka undersöka om där finns något att hämta. I alla fall fick vi in Pink Floyd musiken i mattbytet. Alla fick i uppgift att läsa sidorna som rymmer denna berättelse. Jag gjorde en liten lista med det som dom själva ska jobba med i morgon då jag är borta. Det handlar i i första hand om att specificera handlingarna, att vara konkret och inte ungefärlig. Dessutom bestämde vi vad som skulle komma efter den farmorberättelse nämligen Idas Janosberättelse ”duktig”. David hade redan en idé om övergång. Jag tror det bara är bra att dom får jobba själva och ta reda på vad exakt dom ska göra. Eleonora skulle över helgen titta på vad vi kunde göra av Jack Vegas frågan.

Jag tycker fortfarande att Malin och Sara behöver komma in mer och kanske få en centralare uppgift. Måste lösa det på måndag. Dom ska också fundera på ett namn på det vi ska redovisa.

Dag 10 fredag arbetade dom själva och gick igenom materialet, specificerade handlingar, löste farmors första historia osv

Dag 11 måndag

Kort samling där Eleonora rapporterade från utredningen om Jack Vegasmaskinerna. Kort rapport om fredagens arbete där slutet inte blev klar på farmorshistorien. Uppvärmning robot-leken och vi kastade oss direkt in i Idas berättelse ”duktig” . denna historia fortsatte sen in i farmor TVå det blev en övergång som faktiskt berättar att spelaren är densamma och detta blev Eriks berättelse och efter den som slutar med förlust för farmor och spelet är över, mattorna rullas bort och vi knyter åter till Jesper som måste bestämma sig ”antingen slutar du spela eller så..:” och vi kan få med texten om spelarens tankar ur romanen. Min tanke var att Sara skulle läsa den men nu blev det alla och det ska jag ändra på i morgon. det är svårt att hålla energin och koncentrationen så långa pass, dom är fantastiska och i morgon ska vi döpa vårt projekt.

Jag tror jag ska låta Sara och Malin stå för själva insläppet av publiken och liksom vara dirigenter för detta. Och jag själva ska samla information personuppgifter på några från skolan så att vi får en känsla av att komma in på den speciella världen Casinot.

Jag är ganska missnöjd med att inte alla tjejer får tillräckligt med plats. Känns så alla fall.

Dag 12 tisdag

Jag inledde dagen med att prata om att detta inte är ett rollarbete utan snarare ett berättarprojekt. Att fokus legat på situationerna och vad vi vill berätta. Detta kan kanske skapa frustration eftersom man vill fördjupa sig i det man gör och det hinner vi inte. Att detta inte går att upprepa så många gånger eftersom behovet av rollfördjupning kommer . Vi röstade fram ett namn på projektet NO MORE BETS?. Vi gjorde ett slut på farmor ett och sen ett genomdrag som flöt på förunderligt bra. Ca 45 minuter kanske kortare. Ännu finns inget riktigt bra slut. Vi plockar in Pink Floyd igen så att vi slår bort den eventuella sentimentala tonen som kommer med sluttexten av Dostojevskij.

Därefter hade ettorna en sångredovisning och imponerade med sitt mod och sina talanger. Att se dom i en helt annan situation var magiskt och vilka artister.

Dag 13 onsdag vi såg Masjävlar på pressvisning och sen hann jag bara se ett halvt genomdrag. Vi stukade upp själva slutet och låter SVENSKA SPEL återkomma och tacka för idag och låter Pink Floyd sätta punkt. Eleverna hade varit i låg energi första delen och förmodligen berodde det på att dom bar med sig en nedstämdhet från filmen.

Tagna av historien i Masjävlar var det svårt att ladda energi för ett genomdrag men det hade tagit sig mot slutet. Dom behöver helt enkelt publik nu. Vi pratade om vad vi ska använda morgondagens tid till innan redovisningen. Sjunga ja må han leva t.ex eller titta på någon detalj. Scenen på mattan m Malin, David och Rikard.

Dag 14 torsdag

Vi hade inget särskilt vi ville gå igenom. Pratade lite om vad som kan hända när det kommer publik och att det viktigaste är att inte rusa iväg och öppna eget . att inte bli arg när något går galet. Gjorde i ordning rummet. Sjöng Ja må han leva och satte upp lite affischer och gjorde en hög m gym-paskor. Arrangerade videokameran osv. vi fick tid över och samlades en kvart i och dom fick själva sköta samling och jag hämtade utifrånpubli-

ken som bestod av medlemmar från spelberoendeföreningen . fyra stycken varav en var en anhörig. Samt Robert.

Uppspelet gick nog bra energin var hög och efteråt hade vi ett samtal som hade mest fokus på spelberoendegruppen. Mycket frågor till dom. Synd att inte hela publiken stannade kvar på detta för det var ju liksom en tanke att det skulle hänga ihop. Jag skulle kanske ha dragit i det där. Det blev en kort paus emellan och många var tvungna att gå. Kanske är mötet med de spelberoende så mycket starkare än själva ”pjäsen”. Vi måste ju tänka oss en annan publik än bara redan insatta. Och då infinner sig verkligen frågan för vem och varför, vad vill vi osv. detta är lite luddigt, just nu. Projektet och idéen kanske var starkare än pjäsen ? Där kommer tiden in som en faktor. Man hinner inte fördjupa sig och komma åt skiten som en sa. Viktig grej för utvärderingen.

På kvällen var det magistermöte men alla kunde inte vara med. Det handlade mest om mig, denna gång. Kent gav mig feedback på vad jag haft för mig denna termin och det kändes bra. Han gav mig en lista på frågor som jag kan fundera på under våren och framöver på väg mot del två i mitt magisterarbete. Jag ska nog be honom skriva ner detta så jag kommer ihåg.

Var står vi i nutiden med vår undervisning?

Hur definierar man den kunskap som vi skaffar oss genom att på detta sätt undersöka ett ämne?

Vilken kunskap har vi producerat ?

Var samtalet efter mer givande än vårt sceniska arbete?

Kan samtalet ersätta teatern?

Kan det vara så att genom att ha berättandet i fokus blir vi sugna på att utveckla det tekniska färdigheterna? (jag tänker på vad som faktiskt hände när Janos satt i rummet och det blev lite mer skärpa och djup pga av ansvaret=berättaransvaret)

Dag 15 fredag

Utvärdering

Inge vidare när jag tänker efter jag var för trött och lågmäld liksom.

Vi talade lite om hur det hade varit att redovisa inför så stor publik. Och detta med att samtalet efteråt gav så mycket. Lite blev det väl av att det roliga blev lite större eftersom det har sin omedelbara bekräftelse i skratt och att det är så lätt att ta till sig.

Om detta att arbeta i grupp: arbetet i smågrupper kunde vi haft mer av då ges möjligheten till fördjupning. Det var bra att ha ansvar för en scen. Ansvaret upplevdes som positivt. Och hela projektet verkar vara uppskattat såtillvida att vi erövat ny kunskap om ämnet och att vi försökt omsätta detta på scenen. Det ger självförtroende på scenen av själva kunskapen. Man blir helt enkelt säkrare på varför man alls står på scenen om man omfattar ämnet. Att behandla eleverna som några som faktiskt har egen erfarenhet och att var och en kan bidra till helheten verkar vara centralt. Inte så tydligt en lärarroll. Vi gjorde alla samma resa at tillsammans gå igenom denna process och att jag inte var specialisten.

Det gemensamma berättaransvaret i fokus.

Vi beslutade att dom ska göra om showen den 26 januari då när spelföreningen har ett möte.

Jag undrade lite runt detta med att eleverna kändes lite överlastade med andra uppgifter och att det varit svårt för mig att veta vad jag kunde kräva av dom i fråga om förberedelse och eget arbete.

Helt klart är ju att dom alla nu är väldigt sugna på rollarbeten. Att få fördjupa . man kan ju tänka sig att nu startar den egentliga motivationen för att erövra tekniskt kunskande. Att börja med ett gemensamt berättande där det inte varit fokus på enskilt gestaltande där föds längtan till enskilt gestaltande.

Och så var det detta vad man skulle kunna kalla den kunskap som produceras. Den nya kunskapen som erövrar . Beche föreslog motkunskap eller något i stil med relief. Men relief är nog bästa ordet hittills eftersom man faktiskt ger en ny dimension till den gamla kunskapen och alltså vill något mer en bara en avbild. Från platt till fördjupat.

Att allt jag vet om ämnet ger mig självkänsla på scenen.

En önskan att dom ska komma till mitt jobb och möta mig där och få veta lite om min arbetsplats vore kul.